

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروتۆکۆڵەکان

١٠٥

سالی / ٢٠١٥ - بەرگی سەدو پینج

چاپی یەكەم / سالی ٢٠١٩

پېرېست

- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۲) خولی چواره می هه لېژاردن - پینچ شه ممه ۲۶/۵/۲۰۱۵ ل ۵
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۳) خولی چواره می هه لېژاردن - چوار شه ممه ۲/۶/۲۰۱۵ ل ۱۰۳
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۴) ی خولی چواره می هه لېژاردن - چوار شه ممه ۹/۶/۲۰۱۵ ل ۲۱۷
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۵) ی خولی چواره می هه لېژاردن - سې شه ممه ۱۶/۶/۲۰۱۵ ل ۲۴۷
- پروټوټوکولی دانیشتنی (۱۶) خولی چواره می هه لېژاردن - چوار شه ممه ۱۷/۶/۲۰۱۵ ل ۲۸۳
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۷) خولی چواره می هه لېژاردن - سې شه ممه ۲۳/۶/۲۰۱۵ ل ۳۲۹
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۸) خولی چواره می هه لېژاردن - سې شه ممه ۲۹/۶/۲۰۱۵ ل ۳۷۷
- پروټوټوکولی دانیشتنی ژماره (۱۹) خولی چواره می هه لېژاردن - سې شه ممه ۳۰/۶/۲۰۱۵ ل ۴۸۳

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك فەرھاد نوقتەى نيزامىيە؟

بەريز فەرھاد حەمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

نوقتەى نيزامى نىيە، بەلام من مۆلەت بووم لە ھەموو ھالەتەكان، بە بەريزت و برادەرنىشم وتوو ھەچم بۇ باكوور تا ھەو دەقەى ديمەو ھە پيم وتوون، يەك رۆژ بى مۆلەت نەپۇشتووم.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەچىنە سەر بەرنامەى كارى ئەمرۆمان كە برگەى يەكەم برىتبيە لە خویندەوھى يەكەم بۆ ئەم پرۆژە ياسايانەى خوارەو ھە پىپى ماددەى (۷۱) لە پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان ژمارە (۱) ى سالى (۱۹۹۲) ى ھەموار كراو:

۱- پرۆژە ياساى تاقانەكانى كيميا باران و جىنۆسايد و ئەنفالكراوھكان.

۲- پرۆژە ياساى ھەموارى يەكەمى ياسا فەرمىيەكان ژمارە (۶) ى سالى (۲۰۱۴).

۳- داوا لە سەرۆكايەتى ليژنەى ياسايى ئەكەين بىنە سەر مەنەسە بۆ دەست كردن بە خالى يەكەمى بەرنامەى كار.

بەريز قەمان فيصل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پرۆژە ياسايەك بناقى تاقانەكانى كيميا باران و ئەنفال و جىنۆسايد كرى ھاتىە پيشكەش كرن ب ژمارە ياسايە ئەندامە قە، كۆپى كى سى ماددە دگەل ھۆكارى دەركرنى، دەست پى دكەت ب ئارى محمد ھەرسين، محمد صادق، شوان شىخ احمد، قەمان فيصل، ئوميد عبدالرحمن، امنە زكرى، سعید مەسيفى، ئيقار ابراهيم، ئوميد حەمە على، فائق مصطفى، شيركو جودت، على حەمە صالح، ھەروەسا چەند بەريزكى تر زى واژوو خۆ پيشكەشى سكرتيرى پەرلەمانى كرى، كو دەست پى دكەتن ب (دلپر مصطفى، عبدالرحمن، ابو كاروان، باپير كاملا، عبدالله حاجى محمود، يعقوب گورگيس، قادر رەزگەيى، بەھار عبدالرحمن، حسين اسماعيل، مەروان گەللەيى، ھەورامان گەچىنەيى) داخازى ژ جەنبى وھيى دكەين كو پيشكەشى ليژنەى پەيوەنديدار بکەن بۆ دروست كرنا راپۆرتە ل سەر.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

دوو نوقتەى نيزامى ھەيە پيش وەخت، با ئىحالى ليژنەى پەيوەنديدارى بکەين، دوايى نوقتە نيزامىيەكانتان وەرئەگرين، ئەم پرۆژە ياسايە ئاراستەى ليژنەى كاروبارى ياسايى و ليژنەى كاروبارى پيشمەرگە و قوربانىانى جىنۆسايد و زىندانىانى سياسى و گشت ئەندامانى پەرلەمان ئەكرى، مامۇستا ھەمورامان فەرموو.

بەريز د. ھەورامان گەچىنەيى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيم وايە نوقتەى نيزامىيە، و داوا ئەكەم ئەو بابەتە ليكۆلينەوھى لەسەر بكرى، چونكە سەبارەت بە پرۆژە ياساى تاقانەكان تەقريبەن ئەو پرۆژە ياسايە تەقدیم كراو، ئىستا تاقانەكانى ئەنفال و كيميا باران چاوپروانى ئەو ئەكەن ئەمپۆ خویندەوھى دووھم بۆ ئەو

پرۆژە ياساىە بکەين و تەسويتى لەسەر بکەين، چەند مانگە لەگەڵيان دانىشتووین، وەعدمان پى داوان، ئەم پرۆژە ياساىە تەقدیم کراوە، نێردراوە بۆ لیژنەى موختەس، بەداخەو تا ئیستا کەس راپۆرتى لەسەر نەنووسیوە، تازە هەندى پرۆژە تەقدیم ئەکرى و خویندنەوہى یەکەمى بۆ ئەکرى، داوا لە بەرپزت ئەکەم بەدواداچوونىکى جدى بۆ ئەو بابەتە بکەى، چونکە تاقانەکان چاوەرپى ئەکەن ئەمەرى ياساکەيان بۆ دەرچى، نەك ئەمەرى خویندنەوہى یەکەمى بۆ بکرى و کەى خویندنەوہى دووہمىشى بۆ ئەکرى؟

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆکى پەرلەمان:

فەرموو کاک ئارى هەرسین.

بەرپز ئارى هەرسین:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

لەبەر ئەوہى لە عورفى پەرلەمان نىیە پەرلەمانتارىک جوابى یەکى تر بداتەوہ، بۆیە من جواب نادەمەوہ تا بەرپزت روختەت نەدەى، دوو شت هەيە پىویستە باس بکرى، یەکى لەوانە راست کردنەوہیەك ئەکەين لەو پرۆژە قانونە، ئەگەر لە ماددەکان سەیرى (١، ٢، ٣) بکەين لە خوارەوہ نووسراوە (ئارى محمد هەرسین) بە ناوى منەوہ نووسراوە، خۆى ئەبوو بنووسرى لیژنەى پىشمەرگە و شەھیدان و قوربانىانى جینۆساید و زیندانىانى سیاسى لە پەرلەمانى کوردستان، داوا لە بەرپزتان ئەکەم ئەو راست کردنەوہیە بکەن، دوو، لە هەمان کات داوا لە بەرپزتان ئەکەم لەبەر گرنگى ئەو مەزوعە کە لەسەر ئەساسى ئەو کۆبوونەوہیە لیژنەى پىشمەرگە مۆنۆمىنى هەلەبجە لەگەل نوینەرى ئەو قوربانىانە کردووہیتى، داوا لە بەرپزتان ئەکەم سیفەتى بەپەلە بدەن بەو پرۆژە قانونە، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆکى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر شوان.

بەرپز (عمر مصطفى) د. شوان قەلادزەيى:

بەرپز سەرۆکى پەرلەمان.

ئەو پرۆژە ياساىە بە ژمارەى ياساىى ئەندامان (١٢) کەس ئیمزای کردووە، لە (٢٠١٤/٥/١٨) پىشکەش کراوە، بەلامانەوہ سەیرە ئەو بابەتە گرنگە کە خویندنەوہى یەکەمىشى بۆ کراوە، بۆچى خویندنەوہى دووہمى بۆ نەکراوە؟ بۆ راپۆرتى لەسەر ئەمادە نەکراوە؟ تا ئەگاتە ئەوہى لەسالى (٢٠١٥) پاش سالىک پرۆژەيەکى تر پىشکەش بکرى.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆکى پەرلەمان:

سوپاس، کە خویندنەوہى یەکەم بۆ پرۆژە ياساىەك کرا ئەرواتە لای لیژنەى پەيوەندیدارەکان، ئەوانىش پىوست ئەکات راپۆرتى لەسەر ئامادە بکەن، بەلام تا ئیستا بەپىى پەیرەوى ناوخۆى پەرلەمان هەر پرۆژە ياساىەك خویندنەوہى بۆ کرابى، پرۆژەى تری هاوشیوہ خویندنەوہى بۆ ئەکرى، ئاراستەى لیژنە پەيوەندیدارکان ئەکرى، ئەو حالەتە نىیە، حالەتى تریشمان هەيە کە چەند پرۆژە ياساىەك یان یەك پرۆژە ياسا بە ناوہرۆکى جیاواز لەلایەن، یان هەندى جار بە ناوہرۆکى لیکچوووش لەلایەن ئەندامانى پەرلەمان واژوو کراوە، ئاراستەى لیژنە پەيوەندیدارەکان کراوە بۆ ئەوہى راپۆرتى لەسەر بکەن، و هەموو ئەو پرۆژە ياساىانە بکەن بە

راپورتى ھاوبەش، چەند پرۆژە ياسا تا ئىستا لە ناو پەرلەمان گەتوگۆمان لەسەر كىردون، خويىندەنەوھى دووھەممەن بۇ كىردوھ، لەلايەن ژمارەھى ياسايى ئەندامانى پەرلەمان بە چەند گرووپىك پىشكەش كراوھ، و دوايى لە خويىندەنەوھى دووھەمىش ئاماژە بە ھەموو ئەو پرۆژە ياسايانە كراوھ كە لەلايەن ئەندامانى پەرلەمانەوھى پىشكەش كراوھ، كاك رابوون فەرموو.

بەرپز رابوون توفىق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىنى بەرپز مامۇستا ھەورامان لەجىيى خويەتى، بەلام پىشنيار ئەكەم بۇ ئەوھى ئەو كيشە حەل بكري، ئەگەر سيفەھى ئىستىعجال بكري بۇ ئەو پرۆژەھى، ھەردوو پرۆژەكە پىكەوھە بخريتە دەنگدانەوھى بۇ ئەوھى سيفەھى ئىستىعجاليان بدرىتى، بۇ ئەوھى ليژنەھى ياسايى بەپەكەوھە راپورتىيان لەسەر بنووسى، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەوھەش ئەكري، ئەكري ھەموو ئەو پرۆژە ياسايانەھى لە بواری تاقانەكانى ئەنفال و جىنۇسايد و كىمىابارن ئامادە كراون ئەگەر دەنگى لەسەر بدرى ھەموويان سيفەھى ئىستىعجاليان لەسەر بدرين، فەرموو دكتورە قالا.

بەرپز د. قالا فرید:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى لە پىشنيارى بەرپز ئارى ھەرسىن و بەرپز رابوون مەعروف ئەكەم سيفەھى ئىستىعجال بدرى بەو پرۆژە ياسايانە بۇ ئەوھى بە زووترين كات راپورتى لەسەر بدرى.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەر ئىستا ئەيخەينە دەنگدانەوھە، كى لەگەل، كاك گوران فەرموو.

بەرپز گوران نازاد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ويىراي پشتيوانى زور بۇ ھەموو كەسيك كە پرۆژە ياسا پىشكەش ئەكەن، و مافىيان ئەپارىزى، بەلام ئەو سيفەھى ئىستىعجالە ئەگەر ئىستا بيخەيتە دەنگ دەنگى لەگەل ئەدەم، بەلام پرۆژە ياساى تريش ھەيە، ئەوھى شارەوانىيەكان، دەنگمان داو سيفەھى ئىستىعجالمان پىيدا، بەعنى ئەپكەين بە نەريتيك و دەنگيشى لەسەر ئەدەين و كە ئەشزانين سەركەوتووش نابى، دواتر بە عەبيەيەك بۇ خومان ئەشكىتەوھە وەكو ئەندامى پەرلەمان، لە كاتىكدا دوو ھەفتە ئەو وەرزەھى دانىشتنمان ماوھ، ئەگەر ئەو مەوزووعە سيفەھى ئىستىعجاليشى پى ئەدەھى ئەتوانين بيخەينە دەنگيشەوھە، دەنگى پى ئەدەم، بەلام وەكو حەزەرپك، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پىم وابى لە خستەنە دەنگدانى سيفەھى ئىستىعجال بۇ پرۆژە ياساكانى تريش منيش ھەمان تېببىنيم داوھ، و بەداخەوھە ئەو پرۆژە ياسايانەھى تريش كە سيفەھى ئىستىعجالمان پىداون لە كاتى خوى نەمانتوانىەوھە بيھىنينەوھە ھۆلى پەرلەمان و موناقدەشەھى لەسەر بكەين، بەلام كە ژمارەھى ياسايى ئەندامانى پەرلەمانيش داواي ئەكەن ئەيخەينە دەنگەوھە، بەلكو بتوانرى ئامادە بكري، بەرپز بەھار خان.

بەريز بە ھار عبدالرحمن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەگەل ئەو ھەم ئەو پرۆژە ياسايە سىفەى ئىستىعجالى پى بدرى، بەلام چۆن موعالەجەى بکەين؟ ئەمىرۆ ئەكەوينە سەرۆبەندى گىتوگۆ کردن لە پەيرەوى ناوخۆ کە پىم وايە کاتيکى زۆر دوور و دريژ ئەخايەنى، بۆيە ئەبى رەچاوى ئەو بکەين، وەلامى ئەو ھەمان بدەنەو کە چۆن ئەتوانين سىفەى ئىستىعجالى بدەينى لە کاتيڤا ئەو پىويستى بە موعالەجە ھەيە؟ نازانم چۆن چارەسەر ئەکرى.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو لە کاتي دەست کردن بە گىتوگۆ کردن لەسەر پەيرەوى ناوخۆ، ليژنەى ئامادە کردنى پەيرەوى ناوخۆ ھەندى پيشنياريان ئامادە کردووە، بۆ چۆنيەتى موناقلەشە کردنى پەيرەوى ناوخۆ، بۆ ئەو ھەر پرۆژە ياسايە گىنگى تايبەتى ھەبوو بىتەو ھۆلى پەرلەمان لە کاتي موناقلەشە کردنى پەيرەوى ناوخۆ بتوانين ئەو پرۆژە ياسايانە موناقلەشە بکەين، چونکە پىم وايى وتوويز کردن لەسەر پەيرەوى ناوخۆ کاتيکى زياترى ئەوى، فەرموو کاک عومەر.

بەريز عمر عينايت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت سىفەى ئىستىعجال کە باسى ياساي زيادە رەوى کرا، من لە (٤/٨) ھەو راپۆرتى ئىمەش و ليژنەى کشتوکاليش پيشکەش کراوە، بەلام بەداخەو تا ئىستا لاي ليژنەى ياساي پەکى کەوتوو بە بيانوى ئەو لاي حکومەتەو پرۆژەيەک ديڤت، تا ئىستا ئەو ھى حکومەتيش نەھاتوو، لە پەيرەوى ناوخۆ نىيە پرۆژە رابگىرین تا ئەوکاتي لە حکومەتەو پرۆژە ديڤت.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

راستە ئەو کيشەيەکە، بەلام جەنابىشت ئەزاني کيشەى زيادەرەويش پەيوەندى بە حکومەتيش ھەيە کە پىويستە راي ئەوانيش ھەربگىرى، بە تايبەتى وەزارەتى شارەوانى کە کيشەکە لپرەيە کە وەزارەتى شارەوانى داواى ئەو ھى کردوو چاوەرپى ليژنەى پەيوەنديدارەکان، چاوەرپى ئەوانيش بکەن، فەرموو.

بەريز عمر عينايت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەس پووختەستەم بەدى بايە حزوورى بەريز وەزىرى شارەوانى و ستافەکەى چوار لەگەلى کۆبووينەو، ئەم پرۆژەيە لەگەل ئەوان ئامادە کراوە، تەنيا پرۆژەيەک نىيە، زۆر بە داخەو ھى سووى تەفاهومىک دروست بوو لە مەسەلەکە، داوا ئەکەم بەريزت ھەولى چارەسەريکى ئەو مەلەيە بەدى.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەو ئەخەينە دەنگەو، کى لەگەل ئەو ھەيە پرۆژە ياساکانى پەيوەنديدار بە تاقانەکانى ئەنقال و جيۆنسايد و قوربانيان و کيميا باران سىفەى ئىستىعجالى پى بدرى لە ئامادە کردنى راپۆرتى ليژنە پەيوەنديدارەکان؟ کاک عمر فەرموو.

بەريز عمر عينايت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەس روخسەتم بەدى بە حزورى بەريز وەزىرى شارەوانى و ستافەكەى (٤) جار لە گەلى كۆ بووینەتەو، ئەم پرۆژەيە لە گەل ئەواندا ئامادە كراو، دەنا پرۆژەى ئيمە نيە، زۆر بەداخەو سۆئى تەفاهوم دروست بوو لە مەسەلەكە.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

راستە دەبى هەولى چارەسەر كردنى ئەوەش بەدين.

بەريز عمر عينايت:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من داوا دەكەم بەريزتان هەولى چارەسەر كردنى ئەو مەسەلەيە بەدى، ئەوەش زۆر گرینگە بۆ خەلكى كوردستان.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئيستا ئەو دەخەينە دەنگەو، كى لە گەل ئەوەيە كە پرۆژەكانى پەيوەنديدار بە تاقانەكانى كيميا باران و ئەنفال و جينوسايد كراوكان سيفەى پەلەبيان ييبدريت لە ئامادەكردنى راپورتى ليژنە پەيوەنديدارەكان؟، كى لە گەليەتى؟، (٧١) كەس لە گەليەتى، كى دزيەتى؟، كەس نيە دزى بيت؟، كەواتە پەسەند كرا، فەرموو كاك قەمان پرۆژە ياساى (٢)م بخويئەرەو.

بەريز قەمان فيصل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پرۆژە ياساى (٢)م كو ژلاين ژمارا ياساى يا ئەنداميت پەرلەمانى قە هاتيه پيشكەش كرن بناقى هەموارا ياساى زمانى فەرمى، بەريز سەرۆكى پەرلەمانى، بەس ئاماژە پى نەدايه ئەو ياسايە ژمارە چەندە ئەوا كو بيتن هەموار كرنى، كو ژ (٢) ماددا و هۆكارين دەرچونى پيك ديتن، دەست پيدكەتن ژى ناقى (فەرهاد سەنگاوى، صالح فەقى، ئاواز شەيخ جەنگى، خلف احمد، قەمان فيصل، ريواز فائق، تەلار لطيف، عباس فتاخ، سەركەوت سەرحەد، سالار محمود، مريم صمد، قادر ئۆتمان، سعید مەصيفى، گەشە دارا، زياد حسين، شرين حسنى، حيات مجيد، مدينە ايوب، فيروز طه، بيار طاهر، دلشاد شعبان، ئارى هەرسين، هيغا حاجى، پەرى صالح، كەژال هادى، محمود حاجى، حسن صالح، زولفا محمود، جعفر ابراهيم، على على هالو، محمد على، شيلان جعفر، گوران نازاد، عزت صابر، بيگەر دلشاد، دلير ماوہتى، حسين اسماعيل، ئيقار ابراهيم، عبدالرحمن على، ئوميد عبدالرحمن، سراج شەيخ احمد، ابراهيم احمد، د.عبدالله جاسم، وحيدە ياقو، زانا عبدالرحمن، ماجد عثمان، كمال يلد، يعقوب گورگيس، حاجى كاروان، شيركو جودت، بەهزاد دەرويش، سەھراب ميكائيل، سھام عمر، لينا عزريا، عادل عزيز، سوران عمر، جوان اسماعيل، عمر عينايت، رابوون معروف، منى نبى، جودت جرجيس، سرود سليم، شوان شەيخ احمد، بشار مشير، تحسين اسماعيل، نجات محمد، فرحان جوهر، عباس غزالى، صالح بشار، محمد صادق، شيركو حەمە امين، قارەمان قادر، جمال مورتكە، عبدالله حاجى، عبدالرحمن فارس، ئاواز حميد، ئوميد حەمە على، بەھار عبدالرحمن، ناظم كبير، شەيخ شامو، بيستون فائق،

ياسايەكەيە، جى بە جى كىردى واجى قانونى واقى سەرشانى فراكسىيۇنەكانى ناو پەرلەمانى كوردستانە بۇ ھەلى كېشەيەك كە ئىمە مەحكومىن بە كات كە برىتتە لە (۲۰۱۵/۸/۱۹) تا ئىستا ھىچ ھېزىك لەدەرەھەى سازان نىيە و پابەندن و پەرلەمانى كوردستان دەپتە ھۆى ئاشتەوايى نەك تىكدانى ئاشتەوايى كۆمەلایەتى.

بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرمون دەقى پرۆژە ياساكان كە پېشكەش كراوہ و راپۆرتى ھاوبەش بخوېننەوہ، بۇ ئەھى بخەينە گەتوگۆ.

بەرپىز بە ھار محمود فتاح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دوو پرۆژە ياسا پېشكە كراوہ، لە بەر يەكېتى بابەتەكە يەك راپۆرتمان لەسەر ئامادە كىردوہ يەكەم: پرۆژە ياساى نەبىنى مووچەى تاقانە، ماددەى يەكەم، مەبەست لە زاراوہى تاقانە ئەو كەسە تىكۆشەرپەيە كە لە خەباتى پېشمەرگايەتى دا و كارەساتى جىنۆسايدى (۱۸۲) ھەزار مرۆقى كوردستان و (۸) ھەزار بارزانى و كىمىابارانى ھەلەبجە و ناوچەكانى ترى كوردستان يان بە ھۆى بوردوومان و تەقینەوہ سەرجمە كەس و كارى شەھىد بوون و تەنيا خۆى ماوہتەوہ و خاوەن مووچەيە.

ماددەى دووہم: وەكو رېزىلېنان لە قوربانيدان يان تاقانەكان مووچەيەكى شايستەيان پى بدىت، بۇ ئەھى پىداويستىيەكانى سەردەميان بۇ دابىن بكرىت كە ناچارى كارى قورس نەبن بارى دەروونى و مەعنەوى و ماددىان جىگىر بىت.

ماددەى سىيەم: ھەر كەسېكى تاقانە كە خانووى نىيە يەكەى نىشتەجى بوونى بۇ دابىن بكرىت و لەسەرى تاپۆ بكرىت.

ماددەى چوارەم: پىناسىكى تايبەت بە خۆيان ھەبىت وەك ھەسانەيەك بۆيان و دياربوونيان لە شوپنە تايبەت و گشتى و فەرمى و نافەرمىيەكان تا رېزى شايستەيان لىبگىت.

ماددەى پىنجەم: وەكو سەرجمە فەرمانبەران ئىمتيازاتىك بىانگىتەوہ لە وەرگرتنى سولفە لە كاتى دانەوہى قەرز جىاوازى بكرىت لەگەل فەرمانبەران بە گشتى لە روى ئەو ماوہيەى كە دەبىگىرنەوہ بە گشتى لە فەرمانبەران كەمتر بىت.

ماددەى شەشەم: لە كاتى نەخۆشى درېژخايەن و نەشتەرگەرى و سەردانكردنيان بۇ شوپنەكانى تەندروستى حكومەت بى بەرامبەر حسابيان لەگەل بكرىت و حكومەت بچىتە ژىربارى خەرج كىردنيان.

ماددەى ھەفتەم: لە كاتى مردنى تاقانە مووچەكەيان نەبىت و بەردەوام بىت بۇ ئەوانەى خزمەتيان كىردوہ يان بە پى شەرع و ياسا لى نىزىكن.

ماددەى ھەشتەم: لايەنى پەيوەندىدار لە وەزارەتى دارابى و شەھىدان و كاروبارى كۆمەلایەتى رېنمايى پىويست دەردەكات بۇ جى بە جى كىردنى ئەو ياسايە.

ماددەى نۆيەم: بەروارى بلاو كىردنەوہى ئەم ياسايە لە رۆژنامەى وەقايەى كوردستان كارى پىدەكرىت و ھۆيەكانى دەرچوونى ئەم ياسايە:

به هۆى شوپشى رزگارى خوازى گهلى كوردستان و ئەو ستمه درپدانهى رژیمة يهك له دواى يهكهكانى عىراق چه ندين بنه ماله له كاتى بوردومان و پيشمه رگايه تى و كيميا بارانى ههله بجه و شوپنه كانى تر و بى سهر وشوينا كوردنى (۸) ههزار بارزانى و (۱۸۲) ههزار مرؤقى كورد و هاوولاتى كوردستان بووينه ته قوربانى و تهنيا كه سيكيان ماوه به مه به ستنى ريزگرتن له شه هيدان و قوربانيدانى به كۆمهلى خانه واده كان و ئەو تاقانه جهرگ سووتوانه و خزمه تكردنى بهرده واميان و مانه وهى يادى بیره وهى تيكوشانيان له بيروهه ستنى نه وه كانيان و ده بپىنى وه فا و ئامهده به رامبه ر خويان و ميژووى پر سه روه ريبان ئەم ياسايه ده رچوو.

به ريز به هار محمود فتاح:

به ريز سه روكى په رله مان.

پرؤژه ياساى تاقانه كان و ئەنفال و جينوؤسايد كراوه كان ماددهى يه كه م، تاقانه كانى كيميا باران و ئەنفال و جينوؤسايد كراوان، ئەو كه سانه ن كه له هيرشى دوژمنان كه س و كاره كهى واته دايك و باب و خوڤك و برايانى ببنه قوربانى واته هه ر له هه مان رؤژ شه هيد بوو بن به هۆى بور دوومانى كيميائى و ئەنفال كردن و تيرور و له سيداره دان و بومباران كردن و ئەمه ش بيته هۆى ئەوهى يهك ئەندامى خيزانه كهى رزگارى بيت و خوى به تهنيا ما بيته وه.

ماددهى دووه م: ئامانچ له پيشكه ش كردنى ئەم پرؤژ ياسايه

۱- داوا له هه موو دام و ده زگاكانى حكومه تى هه ريئى كوردستان بكرىت ريزى تايبه ت و كار ئاسانيان بؤ بكرىت.

۲- بتوانرىت سولفه له سه ر موو چه كانيان وه ربگرىت به پيى ريزه ي ديارى كراو كه كار نه كاتته بزيوى كه سى تاقانه.

۳- وهك بنه مالهى شه هيد مامه لهى بكرىت و پيناسه ي تايبه تى بؤ بكرىت و وهك حه سانه ريزى لى بگيرىت.

۴- هه موو ساليك ريزه يه كى ئەم تاقانه سه فه رى ده ره وهى ولاتيان بؤ بكرىت، وه زاره تى شه هيدان هاو كار بيت له تيچوونى ئەم گه شتانه بؤ ده ره وهى ولات بؤ باشتر كردنى بارى ده روونيان.

۵- منالى تاقانه كان بتوانن سوودمه ند بن له سولفه و پيشينه كانى خانوو به ره.

۶- چاره سه ر كردنى گرفتى ئەنفال جينوؤسايد كراوه كان له دادگاكان و كار ئاسانيان بؤ بكرىت. ماددهى سييه م

چونيه تى ريگرى كردن له وه كه سانهى كه تاقانه نين و ناوى خويان وهك تاقانه ناو نووس ده كه ن:

۱- له كاتى ئاشكربوونى ئەو كه سانهى به ته زوير ناوى خويان تو مار كردوو وهك تاقانه سزاي تونديان بؤ دابنرىت و له هه مان كاتدا ئەو موو چه و ئيمتيازاتانه ي لى وه ربگيرىت كه له م ريگه به وه به ده ستنى هيناوه.

۲- سزاي ئەوانه بدرىت كه دادگاكان شاهيدى به درو ده دن له سه ر كه سى تاقانه، مه به ست له وشه ي حه سانه واته حه سانه ي تاقانه بؤ ئەوهى له ريگه ي ياسا ريگرى بكرىت له سو كايه تى كردنى به تاقانه.

ھۆكاری دەرچوواندن، بە مەبەستی رېژلېناتی زیاتر و دابین کردنی ژبانی شایسته بۆ تاقانەکانی ئەنفال و کیمیاباران ئەم یاسایە دەرچوویندرا.

راپۆرتی ھاوبەش سەبارەت بە ھەردوو پرۆژە یاسای نەبڕینی مووچە ی تاقانە و تاقانەکانی کیمیاباران و جینۆسیاد کراوان، لیژنە ی کاروباری یاسایی و دارایی و کاروباری ئابووری و ھەبەرھێنان و لیژنە ی پێشمەرگە و شەھیدان و قوربانیانی جینوساید و زیندانیانی سیاسی رۆژی یەکشەممە (۳۱ جۆزەردانی کوردی بەرامبەر بە ۲۱/۶/۲۰۱۵) ی زایینی کۆبوونەوہی ئەنجام دا بۆ تاوتووی کردنی ھەر دو یاسای نەبڕینی مووچە ی تاقانە کە لە لایەن ژمارە یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوہ پێشکەش کراوە دوای خۆبەندنی یەکەمی پرۆژە کە لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (۱۶) رۆژی سێ شەممە بەرواری (۱۶/۱۲/۲۰۱۴) تاقانەکانی کیمیاباران و ئەنفال و جینۆسیاد کراوان کە لە لایەن ژمارە یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە، دوای خۆبەندەوہی یەکەمی پرۆژە کە لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (۱۴) لە رۆژی سێشەممە ۹ (۶/۶/۲۰۱۵) خەسلەتی بەپەلەیی پێدرا و رەوانە ی لیژنە ی تاییەتمەندەکان کراوە، دوای گفتوگۆ کردنی تاوتووی کردنی لیژنەکان گەبشتنە ئەو ئەنجامانە ی خوارەوہ، ناویشانی پرۆژە کە بەم شیوہیە دەخویندەوہ، پرۆژە یاسای ماف و ئیمتیازاتی تاقانەکانی جینوساید، ماددە ی یەکەم بەم شیوہیە دەخویندەوہ، ماددە ی (۱):

بەم شیوہیە دەخویندەوہ:

تاقانە ی جینۆسیاد: ئەو کەسە یە کە لە کاتی روودانی تاوانەکانی جینۆسایدی دژ بە گەلی کوردستان، پاش شەھید کردنی سەرجمە ئەندامانی خێزانە کە ی، بە تەنھا رزگاری بویت.

ماددە ی (۲):

یەکەم: تاقانە ی جینۆسیاد سەرجمە ماف و ئیمتیازاتەکانی کچ و کورپی شەھیدی جینۆسایدی دەبیت، کە لە یاسای ژمارە (۹) ی سالی ۲۰۰۷ ی ھەموار کراو دەقنوووس کراوە.

دووہم: لە کاتی کۆچی دوایی تاقانە دا، بە شەھیدی جینۆساید ئەژمار دەکریت و سەرجمە ماف و ئیمتیازاتی شەھیدی جینۆساید کە لە یاسای ئاماژە بۆ کراوی خالی (یەکەم) ی ئەم ماددە یە ھاتووە، بۆ وارسەکانی دەستەبەر دەکریت.

سێیەم: ھەکو رېژلېنات، ناسنامە یەکی تاییەتی بۆ دروست دەکریت و مەدالیایەکی تاییەتی پێ دەبەخشریت.

ماددە ی سێیەم: پشتراستکردنەوہی تاقانە ی جینۆساد لە ریی لیژنە یەکی پسیپۆر لە وەزارەتە پەيوەندیدارەکان بە سەرۆکایەتی دادوہرێکی پلە یەک دەبیت.

ماددە ی چوارەم: پێویستە لە سەر لایەنە پەيوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جی بەجی بکەن.

ماددە ی پێنجەم: کار بە ھیچ یاسایان بپاریک ناکریت ناکۆک بیت لە گەل حوکمەکانی ئەم یاسایە.

ماددە ی شەشەم: ئەم یاسایە لە رۆژی بلاو کردنەوہی لە رۆژنامە ی فەرمی (وہقائعی کوردستان) جی بەجی دەکریت.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز كاك صالح فەرموو.

بەرپز صالح فقى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هەندىك تاقەنە ھەيە من بە نموونە كەسىك لە سنوورى خۆمان دەناسم دواى تياچوونى خيزانەكەى تەنھا داىكى مابۆو دواى چەند مانگىكى كەم دىكىشى تياچوو، بۆيە ژمارەيەك لەوانە كە چوار كەسن لە دواى چەند مانگىك لەو تاوانانەى كە دەرھەق بە گەلى كورد روويدايە داواى ئەو دەكەن كە جىگەيەكيان بۆ بكرىتەو، رەنگە ئافرەتەيك بە تەنھا لە مالىكدا ئەگەر ھوت كەس بۆ نموونە لە خيزانىك بووبى شەشى تيداچوو، تەنھا داىكى ماوتەو، دواى دوو، سى مانگىك رەنگە بە خەفەت و مەراقى ئەوانەو ئەويش تيداچوو، بۆيە ئەوان پەياميان ئەو بوو داواى ئەويان دەكرد كە جىگەى ئەوانىش بكرىتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز كاك بىستون فەرموو.

بەرپز بىستون فائق محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكەى من وەكو قسەكەى (كاك صالح)ە، لە راستيدا تاقانەكان ئەوانەن كە دەبى ھەموو كەس و كارەكانيان لە عەمەليەى جينوسايدا ببوونە قوربانى، بەلام خەلكى وامان ھەيە كەسىك لە خيزانەكەى دەرچوو، دواى ئەو لە رووداويكدا بۆتە قوربانى، تاوانى ئەمە چيە ئەو كەسەى لە ئەفقال رزگارى بوو، مەسەلەن دواتر لە رووداويكى تر گيانى لە دەست داو، خۆ ئەمە ديسان ئەميش تاقانەيە، ئەگەر مەبەست لە تاقانە ئەو كەسە بىت تەنھا برا و داىك و باوك و خوشكى نەبىت ئىستا ئەميش ھەمان شتە، بەلام ئەو ھەيە ئەم كەسىك لە خيزانەكەى لە عەمەليەى ئەفقالدا يان لە كيمياباراندا بۆ نموونە شەھيد نەبوو دواتر لە دواى ئەو لە رووداويكى تر تيداچوو، بەلام لە ئىستادا ئەويش ھەر تاقانەيە، يەنى تەنھا ھەر خۆى ماوتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز كاك سەرکەوت فەرموو.

بەرپز سەرکەوت سەرحەد خليفە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە بۆ رىكخستنى ئەو جوملەيە وا پيوست دەكات ئەو كەسەى كە لە كاتى روودانى تاوانەكانى جينوسايد دژ بە گەلى كوردستان پاش شەھيد كردنى سەرچەم ئەندامانى خيزانەكەى، پيوست دەكات ئەو كەس نىر بىت يان مى بىت ئەو بنووسرەيت باشتەر، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپز خاتوو شکرپه فەرموو.

بەرپز شکرپه اسماعیل مصطفی:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

پالپشتی ئەم بۆچوونە (کاک صالح) دەکەم، سەبارەت بە یەكەم من پیموایه لیره (واو) یك زیاده له رووی لوغەویەوه، یهك (واو) بیئت تهواو، سەبارەت بە خالی دووهم من پیموایه لیره کیشەیهك دروست دەکات بۆ وارسەکان، وارس رەنگە ئەگەر له رووی شەرعیەوه سەیری بکەین کورپی کورپی پلکیشی هەر دەبیئت، بەلام من پیموایه له ناو کەوانەیهك دابنریت باشه، مەسەلەن وارسەکان کئ و کین، مام بئ، خال بئ، پلک بئ، یەعنی کەسە نزیکەکان، من پیم باشه ئەوهای لئ بکریت، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپز کاک سعید مەسیفی فەرموو.

بەرپز سعید محمد (سعید مەسیفی):

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

تاقانە جینوساید هەر کەسیک له کاتی ئەنجامدانی تاوانەکانی جینوساید یان له کاتی کۆرەوه ملیۆنیەکی گەلی کوردستان سەرجه م خیزانەکی ژبانیان له دەست دابیئت، تەنها یهك کەس رزگار بیئت، پیویستە ئەوێ له گەلدابنریت کۆرەوه کەش، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپز کاک محمود فەرموو.

بەرپز محمود عمر عمر صالح:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

وهك ئاگادارن له تاوانی ئەنفالدا بەشپکی زۆر لهوانە (نقره السلمان) و له شوینەکانی تر زیندانی کران دواي شەش، حەوت مانگیك له زیندان بوونیان گەرانەوه، بە تاییهتی پیر و پەكکەوتەکان و مندالەکان، بەشپک له و مندالانە له گەل دایک و باوکیان گەرانەوه، دایک و باوکیان دواي ئەوێ کە گەرانەوه دواي شەش مانگیك کۆچی دوايیان کرد و ئیستا خۆیان ماونەتەوه، داواکارم و پیویستیش دەکات ئەوانەش کە ریزهیهکی کەمن، مەسەلەن بۆ نموونە له ناحیهی رزگاری و قەزای کەلار و ئەو شوینانە هەمانە له و بابەتانه چەند کەسیک ئەوانەش هەلبەتە تاقانە جینوساید هەژمار بکرین، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرله مان:

بەرپز کاک عباس فەرموو.

بەرپز عباس فتاح صالح:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

کردهوهی ئەنفال کردهوهیهکی زۆر ئالۆز بووه، بیگومان زۆر قسه هەلدەگرئ، (کاک محمود) بەشپک له قسهکانی منی کرد، ئیمه خەلکمان هەبووه بە تاقانەیی بەجئ ماوه، دایک و باوکیشی ئەنفال کراوه، بەلام بە هۆی پەكکەوتنی پاش ماوهیهك، پاش شەش مانگ زیاتر لهوانەیه دایکی

يان باوكى به ھۆى پەككەوتنىانەو ھەراپىتەو ھەوانەيە چەند مانگىكىش بىت، پىويستە ئەمەشيان بخەينە ئەم چوارچىوھە، ھەوانەيە لە ھالەتى كىمىبارانىش ھالەتى لەو بابەتەمان بۇ دروست بىت، بۆيە بە پىويستى دەزانم ئەمانەش كە ھەكو تاقانە ھەژمار بىكرىن كە دايك و باوكيان (نقرە السلما) يان ديوھ جارىكيان يان پاش ماوھەيەك، زۆر سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز كاك عادل فەرموو.

بەريز عادل عزيز شكور:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من (كاك محمود و كاك سعید مەسيفى) كرديان، سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز كاك قادر فەرموو.

بەريز قادر ئۆتمان رسول:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پشتگىرى ئەو رايە دەكەم كە مەرج نىيە ئەوھى كە تاقانەيە ھەموو ئەندامەكان لە كارەساتەكاندا شەھيد بووبن، بۇ نموونە ئەگەر كەسك بەر لە رووداوى كارەساتى جينوسايد ئەندامىكى خىزانەكەى شەھيد سەنگەر بىت، دواتر ئەوانى تر شەھيد بووبى، يەنى پىي ئەم دەقەبىت ئەمە ناگرىتەو، بۆيە سياغەيەكى قانونى بۆى بكەين بۇ ئەوھى بتوانين ئەوانەى كە دواى كارەساتەكەش كەسك كە ئەندامىكى خىزانەكەى دەرچوو، باقى تر ئەوانەى كە شەھيد بوون ئەگەر لە دەرئەنجامى كىمىبارانى ئەنفاليش نەبىت بە ھۆكارى ئەمەى ھۆكارەكەى نەخۆشى بىت ئەميش مەشمول بكات، زۆر سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز كاك ابوبكر ھەلەدنى فەرموو.

بەريز ابوبكر عمر (ابوبكر ھەلەدنى):

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پشتگىرى لە رايەكەى (كاك بىستون فائق) دەكەم، بە يەك وشە ئەم كېشەيە ھەل دەبىت بەوھى تاقانەكان دواتریش بگرىتەو، پيش بە تەنھا رزگارى بووبىت، ئەم وشەيەى بۇ زياد بىكرى يان دواتر بە تەنھا رزگارى بووبىت، واتە ئەوانەش دەگرىتەو كە دواتر ئەندامىكى ترى خىزانەكەيان لە دەست داوھ ئىستا تاقانەيە بە راي من، زۆر سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

خاتوو تەلار فەرموو.

بەريز تەلار لطيف محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش بەشك لە قسەكانم (كاك بىستون) كردي، پشتگىرى لە قسەكانى دەكەم، بەلام يەك خالى تر ھەيە ئىمە كە پىناسەى تاقانە دەكەين زۆرجار ھەيە لە دەرئەنجامى ئەو زەواجانەى كە كراوھ

ئىتر ئايا دايكەكە زەواجىكى كىردۆتەوۈە يان زەواج دەكات، لەو كاتەدا دوو تاقانە دروست دەبى لە خىزانەكەدا، دواتر دايك و باوكەكانيان لە دەست داو، لەو كاتەدا چۆن مامەلە لەگەل ئەو حالەتەدا دەكرى ئەگەر بەو شىوازەي پىناسەكە بىت، ئەوۈ جياكارى دەكرى، بۆيە پىناسەكە بە شىوازىك بىت كە حەلى ئەو كىشەيەي تاقانەي خىزانەكانىش بكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىز كاك فەرهاد سەنگاوى فەرموو.

بەرپىز فەرهاد حەمە صالح (فەرهاد سەنگاوى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من زۆربەي كرا، بەلام من گلەيەكى بچووكم ھەيە لە مەسەلەي كەس و كارى شەھيدان و ئەنفال و تاقانە ھەمووى لە جىگاي خۆيەتى، پىويستە زۆر رىزيان لى بگىرى، ئەوۈ بىنگومان، بەلام ئەگەر پىرۆژەي سوشىالەكە جى بەجى بكرى ئىمە پىويستمان بە زۆر شت نابىت، ھەموو كۆمەلگا لە ناو ئەو پىرۆژەيە جىگاي دەبىتەو، پىويستە ئەو سوشىالە بكرى بە پىرۆژەي ھەموو فراكسىيۆنەكان بۆ ئەوۈي جى بەجى بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنە پەيوەندىدارەكان، د.بەھار فەرموو.

بەرپىز د.بەھار محمود فتاح:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەوۈي كە تەنھا تاقانەي جىنوسايد ئەو كەسانە نەگرىتەوۈە لە كاتى تاوانەكاندا تاقانە بوون، بەلكو ئەوانەي دواترىش بگرىتەوۈە، پىموايە ئەوۈ لەلايەن بەشىكى زۆر لە ئەندامانى بەرپىزەوۈە باسكرا، ئىمە لە ليژنە ھاوبەشەكان موناقتەشەي زۆرمان لەسەر ئەو بابەتە كىردوۈە و باسمان كىردوۈە، ھەرۈوھا لەگەل لايەنى پەيوەندىدارىش باسمان كىردوۈە، بەلام ئىمە لە ليژنەكان و لايەنى پەيوەندىدارىش لە حكومەت پىي و ابوو ئەم مەسەلەيە حەسم نابىت، بۆ نمونە ئەگەر ئىمە بلىين ئەوۈي كە شەش مانگىش بى دواي ئەوۈ دەبىتە تاقانە، ئەي ئەوۈي كە شەش مانگ و يەك رۆژ، (كاك گۆران) لە ليژنەكەدا بلزەبت ئەو قسەيەي كىرد، يەئنى ئەوۈي كە شەش مانگ و يەك رۆژ، ئەگەر گوتمان سالىك، ئەي ئەوۈي سالىك و يەك رۆژ، بۆيە ئىمە بۆ حەسم كىردنى مەوزوعەكە بۆ ئەوۈي ئىستىقرار دروست بىت لە قانونەكەدا پىمان باش بوو تەنھا ئەوانە بگرىتەوۈە كە لە كاتى جىنوسايد، ئەمە راي پەيوەندىدارىش بوو لە حكومەت بۆ ئەوۈي حەسم بىت، ئىستىقرارى پىوۈ ديار بىت ماددەكە، سەبارەت بەوۈي كە بگوتى ئەو كەسە نىر بى يان مى، پىموايە كە گوتمان ئەو (كەس) بە موتەلقى ھاتوۈە، ھەمووى دەگرىتەوۈە و پىويست ناكات، وشەي كۆرەوۈەكە ئەوۈ مانىع نىيە ئەگەر لەلايەن ليژنەكانەوۈە دەتوانىن ئىزافەي بكەين، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز كاك گۆران فەرموو.

بەرپز گۆران نازاد محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وېراي پشتمگيريم بۇ قسەكانى (د.بەهار)، ئىمە لە لىژنە ئەو قسانەى كە ئەندامانى پەرلەمان كرىدان بۇ پشتمگيرى كرىنى ئەو كەسانەى كە دواتر كەسپكىيان لە دەست داو، ئىمە زۆر بە جدى ئەم تەرەمان كرى، ئەم داواكارىيە لە لايەن كۆمەلەىك لەم كەسانەى كە دواتر داىكىيان ماو، يان باوكيان ماو، بەلام بە ھەر ھۆكارىك بى پاش ماو، يەك لە دەستيان داو، دىفاعمان لە وانە كرى، بەلام لە بەرامبەرىشدا قسە لە سەر ئەو بوو كە ئەم ياسايە بە خودى تاقانەكانە، ئەوانە رەمزىكى تايبەتن و ئىمتىيازى تايبەتياى ھەيە، بە جۆرىك لە جۆرەكان فراوانگرىنى سنوورەكەى ئەم ئىمتىيازاتانە بە شىك لە دىو، كەى ئەوان بەر تەسك دەكرىتەو، غەدرىك دەكرى، دوو، شت تەحدىكرىنى سنوورەكە وەكو (د.بەهار) گوتى وەزارەت بە ئىمەى دەگوت چ كاتىك، پاش چەند، ھەيە پاش شەش مانگ مردوو، يان پاش سالىك مردوو، يان پاش دوو سال مردوو، تەحدىكرىنى كەمىك قورس بوو، ھەر ھەجگە لە وانەيە بە ھۆى كە بە داخەو، زۆر جار ئەم ھالەتانە بە لارى دەبرىت، بەلگەى ناراست دىتە دەرى، شاھىدى ناراست دەبرىت، لە وانەيە سنوورەكەى فراوانتر بكرى، بە داخەو لە لايەن ھەندى كەسەو، لە گەل رىژمدا، بۆيە ئەمە بۆچوونى وەزارەتى شەھىدان بوو، ئەگەر نا ئىمەش بە پەرۆش بوو، بۇ ئەو، ئەو كەسانە بگرىتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپز د.شوان ناوت نەنووسى بوو، بەلام فەرموو قسە بكە.

بەرپز عمر مصطفى (شوان قەلادزەيى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

والله من ييم باشە لە كۆى ئەو پەرۆزەيە لە شوپىنى وشەى ئەنفال جىنۆسايد بەكاربەينىرىت، ياخود بە ناو ئەنفال، حىزبى بە عس ھەشت سال شەرى دژ بە ئىران كرى بە ناوى (فرس المجوس)، بەلام رۆژىك لە رۆژان لە ئەدەبىياتى ئىرانىيەكاندا نەيان گوت ئىمە (فرس المجوس) بىن، ئىستا ئەنفالىش دژى شەعبىك دەدرى كە ئەو شەعبە لە ئىسلام ھەلگە پارىتەو، وەكو ئەو وایە خۆمان ئىعتىراف بەو بەكەين، يانىش وشەى جىنۆسايد بەكاربەينىن، ياخود بە ناو ئەنفال، وشەى ئەنفال نەمىنىت، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەنفالى تىدا نىبە، جىنۆسايدە، بەرپز مامۆستا مەرۋان فەرموو.

بەرپز حسين اسماعيل حسين (مەرۋان گەللى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

والله پرسىارىك ھاتوو، پرسىارەكە وەجىھە يىم خۆشە ئەگەر ئاراستەى لىژنەى پەيوەندىدارى بەكەين، ئافەرەتەك كە كچىكى بچووكى ھەبووبىتن بە بچووكى ئەو كچەى بەجى ھىشتىت.

شوی کردۆتەو، حالەتی ئەوھامان زۆر، ئەو کچە بە تەنھا ماوئەتەو دایکە کە لە ژیانە، بەلام شوی کردۆتەو، ئایا ئەوئەش بە تاقانە حیساب دەکرێت یان نا؟ زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە یاسایی دواتر وەلامتان دەدەنەو، کاک محمود فەرموو.

بەرپز محمود عمر صالح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوئە کە برادەرانی لیژنە یاسایی باسیان کرد بۆ تاقانەکانی ئەنفال سەرچەم کوردستان ناگاتە (۱۵۰) تاقانە، یەعنی لە (۱۵۰) کەس تاقانە تێپەر ناییت، پیمواییت ئەمە رێژەییەکی زۆر نییە بۆ حکومەت ئەگەر لێرە و لەوئ ئەوئەشی بۆ زیاد بکرێ ئەمە لەلایەک، لەلایەکی تر لە ماددەکانی دوا ئەوئە هاتوو کە لیژنەییەکی پسیۆر بە سەرۆکایەتی دادوهرێک دانراو بۆ لیکۆلینەو و تەحقیقی ورد لەوئە کە بزانی کێ تاقانەییە، کێ تاقانە نییە، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەو جۆرە تاقانەش کە باسماں کردوو دوی دایک و باوکیان ماونەتەو ئەوانەش ئەژما بکرێ، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەرپز کاک قادر فەرموو.

بەرپز قادر وەتمان رسول:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمە داوای تێحیدکردنی کاتمان نەکردوو، دەلێن گریمان کەسێک رزگاری بوو خۆی و براکە، دووکەس لە خیزانیک رزگاریان بوو ئەئە ئەگەر براکە هەر لە ئەنجامی دەرەنجامی کیمیا بارانە کە تیاچوو، یەعنی لێرەدا لەو پێناسەییە نایگریتەو پێویست بە تەحید کردنی کات ناکات شەش مانگ یان چەند سال، کەسێک تاقانەییە خۆی و برابەکی گریمان دەرچوو دواتر براکە هەر بەهۆی کیمیا بارانکردنە کە گیانی لەدەست داوئە مەشمول نابێ، موستەفید نابێ بەپێ ئەم دەقە، بەپێ ئەم پێناسەییە ماف و ئیمتیازاتەکانی شیوئە دی جینۆساید، بۆیە داوا دەکەین کە ئەمە راستە لەوانەییە ئیشکالی تێیکەوئ، بەلام لە سنوورێک تەحیددی بکەین یانی ئەم حالەتانە تاییەتن، وەکو کاک محمودیش باسی کرد رێژە کە زۆر نییە، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، کاک حاجی کاروان فەرموو.

بەرپز کەنعان نجم الدین احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوا مولاخەزەم پێ باشە، مەسەلەن تاقانەییە و یان ئەبێ بە تاقانە، چونکە ئەبێ لەوانەییە دووان بن یەکیکیان بمرئ و ئەو بە تاقانە حیساب ئەبێ، ئەبێ بە تاقانە، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، با بزانی لیژنە یاسایی رایان چیبە، فەرموو بەرپز کاک گۆران.

بەرپز گۆران ئازاد محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەداخەوہ ئەبووايە وەزارەتى شەھيدان لەم دانىشتنە لێرە بووايە....

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

خۆيان وتیان رېككەوتووین لەگەڵ لێژنەكە.....

بەرپز گۆران ئازاد محمد:

بەلێ رېككەوتووین، بەلام ئەندامانى پەرلەمان موختەرەحات و رەئى تازە و باشيان هەيە، زەرور بوو ئەزان وەلام بەدەنەوہ، بەلام ئيمە وا لەخەتین لەگەليان، وەزارەتى شەھيدان و ئيمەش وەكو لێژنە بە هەرسى لێژنەكەوہ مانيع نين لەوہى كەوا لەدواتر ئەوانەى كە تاقانە بوون بيگرنەوہ، بەلام ئەبى سەقفەكى زەمەنى دابنریت، يەعنى ئەوہ ئەركيكي قانونى و يەعنى ميژووبىيە باسى دەكەين، سەقفىكى زەمەنى دانەنرئ يەعنى هيچ سووديك بۆ ئيمتيازاتەكانيان نابى، جا سەقفەكە سى مانگ دادەنن، شەش مانگ دادەنن، سالىك دادەنن، بەلام لە نەتيجە دەبى سەقفىك هەبى، قانونيش دائيمەن هەروايە بەشيك تيدا بيبەش دەبى، بەلام موھيمە زۆرترين كەس تيدا سوودمەندبیتن لە قانەندا، بۆيە ئەگەر ئەمە بۆ ئەوہى زۆر موناقلەشەى نەكەين سەقفىك ئەگەر پيتان باشە شەش مانگ يان سالىك هەردووكى بخەيەنە دەنگەوہ، ئيمە وەكو لێژنە راپوڤتەك دەكەين ئەگەر روخسەتمان بەدى لەسەر چەند رېككەوتين بيخەينە بەردەم ئەندامانى پەرلەمان بۆ ئەوہى دەنگى لەسەر بەدن، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز دكتورە بەھار فەرموو.

بەرپز د. بەھار محمود فتاح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەو پرسيارەى مامۆستا مەرۋان كردى، ئەو كەسە حيساب نيبە بە پيى ئەم ياسايە، نەخپر چونكە ئەگەر داىكى شووى كردبیتتەوہ مەعناى ئەوہ نيبە لە ژياندا نەماوہ و پەيوەندى بەوہوہ نەماوہ، سەبارەت بە كۆرەويش لە ياساى ژمارە (۹) شەھيدان سەيرمانكرد ئەوہى كۆرە و بە شەھيدى ھاوالاتى حيسابە، ئيمە باسى شەھيدى جينۆسايد دەكەين، بۆيە ناتوانين مەسەلەى كۆرەو لێرە ئيزافە بكەين، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس، ئيوە مشاوەرەى خۆتان بكەن، كاك ابوبكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله (ابوبكر ھەلەدن):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيموايە تەحيدكردنى كات هيچ عەدالەتيكى تيدانيبە، من دواى شەش مانگ باوكم ئەمرئ، دواى دە سال ئەمرئ هيچ عەدالەت لە تەحيدكردنى كاتدا نيبە يان ئەبى ئيستا جيى ئەوانە بكەينەوہ كە ئەبنە تاقانە لە داھاتوودا يان ئەبى ئەم ياسايە بپروا لە داھاتوودا بەھەمەئاھەنگى لەگەڵ وەزارەتى شەھيداندا پرۆژە ياسايەكى تر بۆ ھەمووان پيشكەش بكەين كە ئەوانيش بگريتتەوہ، ئەو دوو حەلەى ھەيە بە رەئى من، سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

باشه، سوپاس، ئاوازخان فهرموو.

بهريز ئاواز جهنگي بورهان:

بهريز سهروكي په رله مان.

له راستيدا من به باشم دهزاني ليژنه په يوه نديداره كان له گه ل و ه زار ه تي مه عني داتايه كيان له بهر دهست بووايه بو ئه وهى ئيمه ئه نداماني په رله مان بهرچاو پوونيمان هه بووايه بزاني ن ژماره ي ئه و تاقاناهى له هه ري مي كوردستان هه يه كه ئه و ياسايه دهيانگرته وه چهنده كسن، به وهى كه ئيستاش پيشنيار دهكرى ئيزافه بكرى يه عني به ئه وانيشه وه بو ئه وهى بهرچاومان پوون بى، سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

سوپاس، خاتوو مريم فهرموو.

بهريز مريم صمد عبدى:

بهريز سهروكي په رله مان.

به پي دهقى ئه و ياسايه ي وا دياره ئه و ماده يه ي ناوچه دابريئراوه كانيش دهگرته وه، بو يه پيموايه ئه و رپزه ي كه باسى دهكهن ده بى زياتر بى له وه، چونكه ئيمه هه موومان دهزاني ن ناوچه ي شنگال له وانه يه به دهيان كهس هه بى كهس و كارى له دهست دابى دايك و باوكى، بو يه هيوادارم ئه وهش رهچاو بكن، سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

باشه، سوپاس، بهريز كاك دلير فهرموو.

بهريز دلير مصطفى حسن (دلير ماوه تى):

بهريز سهروكي په رله مان.

تاقانه كان توپيكي زور زور مه غدورن، يه عني زور زه حمه ته هيج ئه ندام په رله مان يك بتوانى (5) دهقه گوئ له مه عاناتى تاقانه كان بگرى كه ئيمه وه كو ليژنه ي پيشمه رگه له گه ليان دانيشتين ته قريبه ن (105) كه سن له هه له بجه، يه عني حقه ئه مانه يه ك به يه ك ميژوو يان بنووسرته وه له يه ك روظدا بيته بهرچاوى خوت دايك و باوك، خوشك و برا، مام و خال، نهك و باپيرى شه هيد بوون خوئ به سوتفه ده رچوو يان له ماله وه نه بووه يان به سوتفه له وئ شه هيد نه بووه و هتوته وه، يه عني مه عاناتيان زوره ئه مانه (30) ساله به ته نيا ئه زين، (30) ساله له مالان ئه زين، (30) ساله خه لك به خپويان دهكا، كهس نازى نه كيشاون، منداله كانيان ئيستا وه كو قسه ي خو يان كهس نيبه لايان دابنين كه يه كيكيان فه رمان بهر بى، نه پورى هه يه، نه مامى هه يه، نه خالى هه يه، نه باپيرى هه يه، نه نه نكى هه يه، يه كيكيان بوئ گيراينه وه تووشى صهرع بووه دوو، سئ مندالى بچووكى هه يه يه عني تا ئه م وه بهر خو دپته وه ئه بى منداله كانى له چ مه ئساتيكدابن؟ بو يه واجبه له سه ر په رله مان و حكومه تى هه ري مي كوردستان ژيان يكي زور زور شايبته بو ئه مانه دابنين، ويسام يكيان بداتى وه كو خه لكى قيتنام، حقه ئه مه له پايته خت گه ره كيكي زور زور تايبه تيان بو بكرته وه هه ر مله تيكي مه زلوم كه هاته ئه و سنووره، هه ر سه حافه يه ك هاته ئه و سنووره ئه مانه يان پيشان بده ي به ره مه مى چوار كاره ساتى زور گه ورهن بو يه به ناوى تاقانه كانى

جینۆسایدەوہیہ، چونکہ دادگای بالای تاوانەکانی عیراق ئیعترافی پیکردووہ، ئەگەر شەنگالیش لەمەو دوا ئیعترافی پێ بکریت دەچیتە زەمانەوہ، بۆیە ھەرژێ بۆیان بکری ئەمە زیاد نییە لەم قۆناغەدا ئەمە بۆ ئەوہی تووشی ئیشکالاتی یاسایی نەبین، لەگەڵ وەزارەتی شەھیدان و وەزارەتی مەعنی شتیکی تارادەبەك باش ئەگەر دەولەمەندی بکەین دارپژراوہ، سوپاستان دەکەم.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، خاتوو بەھار فەرموو.

بەرپز بەھار عبدالرحمن محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کاک دلیر کردی، ھەر ئەوہندە لە پرووی عەدەدەوہ ھەتا ئەم ساتەوہختە (۱۰۵) کەسن، ئەوہی کە دیتە سەری تاوانەکانی شەنگال دواتر تەحەکوم دەکا، بەلام وەکو بەرپزان داوای داتایان کرد ھەتاوہکو ئیستا (۱۰۵)ن ئەوہی کە لەبەر دەستدایە، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاک ئومید قسەبەکت ھەبوو فەرموو.

بەرپز ئومید حەمە علی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجیکم لەسەر دیاری کردنی کات ھەبوو، لەگەڵ ئەو قسەبەم سەرباری پشٹیوانی بۆ ھەژمارکردنی ئەو تاقانانە ئەو برادەرانە باسیان کرد، بەلام ئیشکالیکی ترمان دیتە پیش داوی سالیك، داوی دوو سال، داوی دە سال پەنگە داوی پانزە سال یەکیك لەو کەسانە کە ماونەتەوہ کۆچی داویی بکەن، ئایا چۆن ئەوانە ئەژمار دەکرین، چونکہ داوی دە سالیك دوو کەس ماونەتەوہ یەکیك لەو دوو کەسە کۆچی داویی ئەکات بە ھەر پرووداویك ئەگەر داوی دە سال یان پانزە سال بێ ئەگەر بە عادیلانە تەمەشای بکە ئەبێ ئەژمار بکری، بەلام ئەگەر کات دیاری بکە ئەبێ ئەژمار نەکری، ئەگەر ئەم دەرگایەشت کردەوہ بە دلنیایی یەعنی سنوورەکە دیاری نەکە دەپوا و پەنگە تا ماوہی (۵۰) سالیك بەردەوام تاقانە زیاد بکا، بۆیە ئەبێ ئەم ئیشکالییەتە لە یاساکە چارەسەر بکری، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاک گۆران فەرموو.

بەرپز گۆران نازاد محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو جەدەلی ئیوہ لیرە بەرپزتان باسی دەکەن ئیمە ھەستمان پیکردووہ بە جدیش باسمان کردیبە، ئەم قانونە زیاتر بۆ ئیمتیاز نییە، زیاتر بۆ ریز لێنانە، زیاتر بۆ ناساندنە، زیاتر بۆ تەعویزکردنەوہی مەعنەوییە، ئەو عەدەدە کە کاک دلیروان باسیان کرد (۱۰۵) کەسن بە ئیمەش وترا (۱۵۸) کەسن یەعنی فی کل احوال لە (۱۵۰) کەسەکە تیپەر ناکا، بەلام عەدەدەکە تەحید ناکری، لەوانە یە زۆر زۆر زیاتر بێ یەعنی شتیك نییە لەبەر دەستمان بێ، پۆزانەش دیار نییە

لەبەر چاومان، پېشنیاری دەكەین وەك لیژنەى مەعنییهكان ئەم نىقاشە بە دەنگ دان یەكلا بییتەو، یەكەم شت ئەسلى مەشروعەكە بەم شیوہیەیه ئەمە پرای لیژنەكانە، پرای لەگەل وەزارەتە بیخە دەنگەو ئەگەر ئەو دەنگى نەھینا ئەوا وەك خۆى دەمپنیتەو ئەگەر رەفز كرا ئەو كاتە پېشنیاری ئەندامان بۆ ئەوہى مودەى شەش مانگ، سالیك چەندیان پى گونجاوہ بۆياساکە ئیزافە بكەین، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى بەرلەمان:

باشە، دەرڤەتان پیدەدەم، كاك زانا قسەبەكت هەبوو فەرموو.

بەرپز زانا عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆكى بەرلەمان.

دیارە من لەگەل رایەكەى كاك گۆرانم، مەسەلەى تاقانەكان ئەوان دەستكەوتیكى مەعنەویان هەیه بوونەتە سومبولیک، ناكړئ ئەم سومولە زیاد بكرئ و كارپزمايەكەیان بەردەوام خەلكى بچیتە سەر، ئەوا ئەو كارپزمايەى كە هەیانە نایان مینى، ئیمە ئەمانە نزیكەى هەیانە (۳۰)سالە تاقانەیه ناكړئ ئەوہى ئەمپۆ دەكریتە تاقانە ئیمتیازی بەقەد ئەوہ بى كە (۳۰) سالە بە تەنیا ئەژى، ئیمە لە هەموو دونیا وایە ئەوانەى كە لەدواى جینۆساید ئەبووہ تاقانە جۆرپك لە سیمبولیان هەیه ناكړئ خەلكى تریان بۆ زیاد بكرئ، ئەوہى كە هەیه بە پىی یاسای تر بە شیوازی تر هاوكارى بكرین، بەلام ئەمانە دەستكەوتیكى مەعنەوین، سەرودتییكى مەعنەوین كە لە دواى قوربانى، لەدواى جینۆساید بۆ ئیمە ماونەتەوہ، بۆیه زیاد كردنى ئەمە بە برپواى من لە گەورەیی ئەوان كەمدەكاتەوہ، بۆیه گرنگە وەكو خۆى تەعامولى لەگەلدا بكەین كە ئیستا هەیه دەبى لە ئایندە بە پرۆژە یاسای تر ئەم مەسەلەیه پړك بخەین، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى بەرلەمان:

سوپاس، بزەبت ئەكړئ، ئەبى بە دیراسەكراوى بى ئەو بابەتە، ديارسە بكرئ بزانیان چەندیكن، چەند كەس ئەگریتەوہ ئەو كات برپارى لەسەر بدەین، هەلبەتە ئەوہ ئەمپنیتەوہ بۆ دەنگدانى ئەندامانى بەرلەمان خۆیان، خاتوو بەهار فەرموو.

بەرپز بەهار عبدالرحمن محمد:

بەرپز سەرۆكى بەرلەمان.

حەز ئەكەم لە پرووی پرۆتۆكۆلییهوانى ئاماژە بە پروونكردنەوہبەك بەدەم لە پرووی عەدەدەكەوانى كە ئیمە كۆبوونەوہمان لەگەل خۆیاندا كرد لە هەلبەجە وتیان (۱۰۵)، ئیستا باسى لیدەكا (۱۵۸)بن بەپىی ئەو رپكخراوہى كە هەیانە، دیارە قسەو باس لەسەر ئەوہ هەیه كە تاقانەكان هەندیكى تیکەوتووہ، هەندیك بە ئەوہى كە بەياساکەشدا ئاماژەى پیدراو چارەسەرى ئەوہ كراوہ كەس بە رپگایەكى نا یاسایی خۆى بە تاقانە نەزارنیت، ئیوہ لە هەرىمى كوردستانیشدا ئەزانین تا ئیستا لە پرووی ئامارەوہ سەرجم دام و دەزگاكانمان بە شیوازیكى گونجاو نییە ئامارەكانى، بۆیه ئەو (۱۰۵) و (۱۵۸)ه تاكو ئیستا یەكلا نەبۆتەوہ، سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس، دكتور عزت قسەيەكت ھەبوو فەرموو، دوا موداخەلە.

بەريز د. عزت صابر اسماعيل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمەش ۋەكو ليژنەى دارايى پيشنيار دەكەين ۋەكو خۆى بخريته دەنگدانەو، ئەگەر دەنگى نەھينا پيشنيارەكانى تر بخريته دەنگەو، لەبەر ئەوھى بە ھەموو پيوەرېك ژمارەكان ديارى كراو بېت خزمەتى زياتر دەكرين، سوپاس.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس، ماددەكە ۋەكو خۆى ئەخەينە دەنگەو ئەگەر دەنگى نەھينا دوايى پيشنيارى دووھم ئەوھى بە داواى ئەوھى كراو ئەوانەى كاتى روودانى تاوانەكە و دواتر دەبنە تاقانە بەمەرجېك لە ساليك زياتر تىپەر نەبېت لە كاتى روودانى تاوانەكانى جينۆسايد ن ئەم دوو پايە ھەيە ئەيخەينە دەنگەو، لە پيشان ئەسلى ماددەكە ئەخوينەوھى بۆ ئەوھى بخريته دەنگەوھى تىكايە بيخوينەوھى ليژنەى ياسايى.

بەريز د. بەھار محمود فتاح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱):

بەم شىوھى دەخويندريتهوھى:

تاقانەى جينۆسايد: ئەو كەسەيە كە لە كاتى روودانى تاوانەكانى جينۆسايدى دژ بە گەلى كوردستان، پاش شەھيد كردنى سەرجم ئەندامانى خيزانەكەى، بە تەنھا رزگارى بوپېت.

بەريز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەگەليەتى؟ (۳۹) كەس لەگەليەتى، كى دژيەتى؟ (۱۲) دژيەتى، كەواتە پەسەنكرا.

بەريز بەھار محمود فتاح:

ماددەى (۲):

يەكەم: تاقانەى جينۆسايد سەرجم ماف و ئىمتيازاتەكانى كچ و كورى شەھيدى جينۆسايدى دەبېت، كە لە ياساى ژمارە (۹)ى سالى ۲۰۰۷ى ھەموار كراو دەقنووس كراو.

دووھم: لەكاتى كوچى دوايى تاقانەدا، بە شەھيدى جينۆسايد ئەژمار دەكرېت و سەرجم ماف و ئىمتيازاتى شەھيدى جينۆسايد كە لە ياساى ئامازە بۆ كراوى خالى (يەكەم)ى ئەم ماددەيە ھاتوو، بۆ وارسەكانى دەستەبەر دەكرېت.

سېيەم: ۋەكو ريزليمان، ناسنامەيەكى تايبەتى بۆ دروست دەكرېت و مەداليايەكى تايبەتى پى دەبەخشريت.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

باشه، با ناوه كان بنووسري ئيوه روونكردنه وه بدهن.

بهريز فخرالدين قادر عارف:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئهم ئه ندام په رله مانه بهريزانه گفتوگو ماددهي (۲) ده كه ن: سعيد مه سيفي، صالح فوقي، فهاد سهنگاوي، بيستون فائق، حسن صالح، محمود عمر، شيركو حه مه امين، انور قادر، خلف احمد، قادر وه تمان.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

پيش ئه وهي ده ست به گفتوگو بكه بن ليژنه په يوه نديداره كان روونكردنه وه ئه دن بهريز كاك گوران فهرموو.

بهريز گوران نازاد محمد:

بهريز سهروكي په رله مان.

ئهم مادديه تايبه ته به ماف و ئيمتيازات، بو ئه وهي بهريزتان بهرچاوتان روون بي ئهم ماف و ئيمتيازاتانه له ياساي وهزاره تي شه هيدان له ماددهي (۷) دا له هه شت برگه دا به وازحي نووسراوه، كه وا بريتي ده بي له يه كه ي نيشته جيپوون، بريتي ده بي له كرپي خويندن، له كاتي نه خو ش كه وتن له مه سه له ي تهنروستي و چاره سه ركردن، به خشين يان له سولفه ي زه واج، دامه زراندن، كورسي خويندن، له بهر ئه وه پيويست ناكا ئيمه ئه و خالانه هه موو ده رج كه ين كه وتمان ئه و ئيميازاتانه ي بو ئه و كه س و كارانه هاتووه له ياساي وهزاره تي شه هيدان هه مان شته، خودي پرؤزه ياسايه كه ش كه له لايه ن با بلين تاقانه كانه وه پيشكه ش كرابوو ئه وان درجيان كرابوو، به لام ئيمه له رووي قانوني زه مانه تي ئه وه هه يه كه هه موو مافه كانيان له ناو ياساي وهزاره تي شه هيدان ئاماژه پيكراره، بويه پيويستي به تيكرا ر نيبه ته نها ئاماژه مان به بووني ئه و مافانه كر دووه كه ئه وانيش شمولى ده كه ن بو زانياري بهريزتان، سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

زور سوپاس، خاتوو به هار عبدالرحمن، فهرموو.

بهريز به هار عبدالرحمن محمد:

بهريز سهروكي په رله مان.

له پروانگه ي ئيمه وه وه كو ليژنه ي پيشمه رگه و شه هيدان، كه كو بوونه وه يه كمان له گه ل نوينه ري تاقانه كاندا كرد، له پروانگه ي ئه و كو بوونه وه ي له گه ل ئه و بهريزانه، ئه وان سي كيشه ي زور سه ره كيان هه بوو، كه پيويست ده كات ئيمه ره چاوي بكه ين له م ياسايه دا، يه كه م: مه سه له ي مووچه كانيان كه بگه رپته وه بو منداله كانيان، دووهم: مه سه له ي نيشته جيپوون، سيپه م: رپزلي نانيان له داموده زگاندا، سه باره ت به يه كه ي نيشته جيپوون رهنگه وه كو نه صيكي وازح نه هاتبيت، به لام ئيمه له وه ي كه وتوومانه كه له ياساي ژماره (۹) سالي ۲۰۰۷ نووسراوه، وهك كاك گوران ئاماژه ي پيكره، يه كه ي نيشته جيپووني تي دايه، تيچووي تهنروستي تي دايه، هه موو ئه و ئيمتيازانه ي تي دايه، پيشينه ي هاوسه رگيري، سوودمه ند بوون له خويندن، هه روه ها مه سه له ي رپز لينايش كه له مادده ي سيپه م، جيگاي كراوه ته وه، زور سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دكتور عزت صابر، فەرموو.

بەرپىز د. عزت صابر اسماعيل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

يەككى تر لە ئامانجەكانى پيشكەشكردنى ئەم پرۆژەيە ياسايە ئەوئە، ئەوانەى كە تاقانەى جينۇسايەن، ئەوئەى كە مانگانە وەرى دەگرن مینحەيە، كەخۆى ئەما لەژياندا، بەپىيى ئەوياسا بەركارانەى كە ھەيە لە ھەرئىمدا ناچىت بۆ كەسوكارەكەى، ئەبىت لىرەدا وەكو برپگەيەك لەماددەى ۲ چەسپىندراو، ئەگەر تاقانە ئەما لەژياندا ئەو مووچەيەى كەھەيەتى ئەچىت بۆ كەسوكارەكەى، ئەوئە يەككە لە ئامانجەكانى دانانى ئەم ياسايە، لەو زياتر ئەو بەرپزانە كەباسيان كرى، ياساى ماف و ئىمتيازاتى شەھيدان زۆر ماددەى گرنكى تىدايە كە ئەمانىش دەگرىتەو، وە ئەكرىت ماددەى ترى بۆ زياد بكرىت يان بەتەھدەى باسى يەكەى نىشتەجىبوون بكرىت، سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرپىز كاك سەئىد مەصىفى، فەرموو.

بەرپىز سەئىد محمد سەئىد(مەصىفى):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىويستە لەماددەى دووھم برپگەيەكى بۆ زياد بكرىت، تاقانە ئەگەر مووچەخۆر بىت لەھەر دامودەزگايەكى حكومەت، مووچەى كەسوكارى شەھىدەكەى نەبىتە رىگر، يەئەنى ئەوئە لەناو ماف و ئىمتيازاتەكان ھەبىت، ئەوئەى كەمووچەخۆر بىت لەھەر دامودەزگايەكى حكومەت پىويستە ئەو ماف و ئىمتيازاتانەى كە لەياساى ژمارە (۹)ى سالى ۲۰۰۷ كە ھەيە، بۆ ئەو كەسە نەبىتە رىگر، سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرپىز بىستوون فائق، فەرموو.

بەرپىز بىستوون فائق محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

خۆى ماددەى دووھم، فەقەرەى يەكەم خۆى وايە، بەلام بەراى من پىويست ناكات كە تاقانەى جينۇسايە سەرجم ماف و ئىمتيازاتەكان دەگرىتەو، ئەوئە بەراى من زيادەيە، لەفەقەرەى دووھم، ئەصلى ئەم ياسايانەى كە پيشكەشكراون، بۆ كەسك پيشكەشكرا كە خۆى تاقانەيەو ئىستا مندالەكانى مووچە وەرنانگرن، بەلام پىم وايە ئەو تاقانەيەش خۆى ئەو جۆرە تاقانەيە كە من باسم كرى، تاقانەكان تازە رۆشت تىپەرى لەماددەيە يەكەم، بەلام دوو جۆرن، (۱۵۸) كەسن، (۱۰۵) لەوانە لىژنە لەگەلى كۆبووئەوئە، ئەو تاقانەن كە ھەموو كەسوكارى تىداچوو، ئەو (۵۰)يەى تىرشى ئەوانەى ترن، نەفەرىكىيان لەم دوايىبەدا گيانى لەدەست داو، بەلام ئەو تاقانەى كە لەئەصدا ئەم پرۆژەى بۆ پيشكەشكراو، بەپىيى ئەم ياسايە شمولى ناكات بەداخەو، فەقەرەيەكى تر بۆ ئەم ماددەيە، بەراى من زياد بكرىت، من لەسەرەتاي شەرى داعشدا لەرپگەى جەنابتەو ياداشتىكم ئاراستەى وەزارەتى شەھيدان كرى، لەرپگاي ئەوانىشەو بۆ وەزارەتى

ناوخۆو پېشمەرگه، كه زياتر له (۵۰) تاقانمان له بهرەكانى جهنگدايه، ئەمانه وهك ئەوهى كاك دليير جوان وهسفى كردن، ئەمانه تاقانەن سومبولن، تەنھا خۆيان ماون، يەعنى ناكريئت له پيشى پيشه وهى بهرەكانى شەردا بن بۆ ئەوهى شەهيد بن، ئەى دواتر مندالەكانيان چى بكن، تائىستا وهزاره ته پهيوه نديدارهكانى پيشمەرگه و ناوخۆ، ئەوانيان له بهرەكانى پيشه وهى جهنگ نهگه راندۆته وه، بۆيه گرنگه به فهقه ريهك باسى ئەوه بكن، يەعنى ليرەدا جيگاي بكرىته وه، ئەوانهى كه پيشمەرگه يه، يان له هيزه كانى ناوخۆو هيزه چه كداره كانن، به خشرين له بهرەكانى جهنگ، يان بهيندرينه مەرحەلەيهك دواتر و له پيشه وه نه بن، زۆر سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى بهرله مان:

زۆر سوپاس، بهريز صالح فهقى، فهرموو.

بهريز صالح فقى محمد:

بهريز سهروكى بهرله مان.

ماددهى دووهم خالى يه كه م، خۆيان ليرە به بى ئەوهى ئاماژهى پى بدرىت، يان پى نه درىت دهيانگرىته وه، به لام گرنگه ليرەدا ئيمه ئاماژه به وه بدين كه ئايا حكومهت ئيلزام بكن به جيبه جى كردنى ئەم ماددهيه بۆيان؟، بۆ نموونه هەلى خويند، ئەگەر كه سيك له و تاقانانە بيهويت بخوينت به هه مان شيوهى ئەو ته علماتانەى وهزارهتى شههيدان ههيه تى رەنگه نهگونجيت، رەنگه كاتيكي زۆرى بوويت، رەنگه نه تواندرىت و جيگاي نه بىته وه، يان جيگاي چه ند كه سيكى كه م بىته وه، يان يه كهى نيشته جيپوون، به هه مان شيوه رەنگه تا سه رهى دىت يان كاتى دىت، بۆيه ئەوهى كه گرنگه، ئيمه به م ياسايه حكومهت مولزەم بكن له ماوه يه كى دياركراودا هه موو ئەو ماف و ئيمتيازاتانەى كه هه يه له و ماوه ياسايه دا بۆيان جيبه جى بكات، زۆر سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى بهرله مان:

زۆر سوپاس، بهريز حسن صالح، فهرموو.

بهريز حسن صالح محمد:

بهريز سهروكى بهرله مان.

من له ماددهى دووهم، خالى دووهم، پيم وايه له كاتى كوچى دوايى تاقانەدا، ئەم تاقانەيه به شههيدى جينۆسايد حساب ده كريت له وى باس كراوه، سه رجەم ماف و ئيمتيازاتى شههيدى جينۆسايد كه له ياساي ئاماژه پيكر او خالى يه كه م، ئەم ماددهيه هاتوو، من پيم وايه وارسه كه دهستنيشان بكرىت كه كيبه؟، چونكه به راستى رەنگه هه موومان بينييتمان زورريك له وارسه كانى شههيدان جارى وا هه يه، مامى بووه ئەصلەن هه ر لاي لى نه كردۆته وه له و تاقانەيه، به لام ئيستا به وارس بۆى حساب ده كريت هه موو ماف و ئيمتيازاتەكان ده درىت به و، بۆيه وه ره سه مال و مندالى بيت، يان هه ر شتيك بيت ديارى بكرىت له شوينيك كه وه ره سه كيبه، به ته سه ورى من ساليكيش ديارى بكرىت كه ئەم تاقانەيه نه وه له دواى نه وه هه ر دەر و ات و زياد ده بيت، له شوينيك ستوب بكرىت، كه تاكوئ ئەم تاقانە ده رۆن، ئەگينا وه ختيك دىت مهمله كه تيکمان له تاقانە بۆ دروست ده بيت، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك فەرهاد سەنگاوى، فەرموو.

بەرپز فەرهاد حەمە صالح(سەنگاوى):

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە دەزانين تاقانەكان ژمارەيەكى كەمن، ھى سەردەمىكى ديارىكراون، ھى رووداويكى ديارىكراون، لەئەنجامى شەرو كارەسات كېشەيەكى زۆريان بۆ دروست بوو، كە بارى دەروونيان زۆر خراپە، لەبەر ئەوھى كە زۆریش نين، يەئنى ژمارەيان زۆر نيه، ئەكرىت دەزگايەكيان بۆ دروست بكرىت كە ئەو دەزگايە تايبەت بىت بەخۆيان، مەسەلەن دكتورى نەفسى تيدا بىت، تويزەرى كۆمەلەيەتى تيدا بىت، خەلكى شارەزاي تيدا بىت، بۆ ئەوھى ئىشوكران بۆ رايى بكات، بەتايبەتى ئىشى دائىرەكان، كە زەلامىكى بى ئىش و ساغيش بىت ئىشەكەى بۆ جيبەجى نايىت تا ماوہيەكى دوورودرېژ، لە ئىران مەداليان بۆ دروست كر دوون بۆ مندالى شەھيدەكانى شەرى عىراق و ئىران، لەھەر شوينيك ئىشوكران پەكى بكەوئىت لە دائىرەكاندا ئىشەكانيان بۆ جيبەجى دەكەن، بۆيە من پيم وايە ئەو مەداليايە ھىچ نرخىكى نامىنئىت يەئنى ئەگەر ئەو قىمەتەى نەبىت كە لەشوويان بەكارى بەين، مەداليايەك بەس بۆ جوانى چ نرخىكى ھەيە، رەنگە ئەو سەعاتە خۆش بىت كە پىيان دەدرىت يان بەكار دىت، بۆيە لەبەر ئەوھى كە ژمارەيان زۆر نيه، پيوستيان بە دەزگايەكە كە خەمى ئەو (۱۵۰)كەسە بخوات، لەھەموو مەجالەكانى كېشەكانيان كە دەيان بىت، بەتايبەتى مەسەلەى نەفسى، خۆمان دەزانين كە مەسەلەى دكتورى نەفسى لاي خۆمان گرنگى پى نادرىت، ئەوانىش كېشەى دەروونيان زۆرە، بۆيە پيم وايە پيوستيان بە دەزگايەك ھەيە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز محمود حاجى عمر، فەرموو.

بەرپز محمود حاجى عمر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من خالى يەكەم داوايەكى تاقانەكانە كە راستەوخۆ ئەيگويزمەوہ بۆ ئىرە، ئەويش ئەوہيە پرسياريان كر دووہ لە رابردوودا حكومت جگە لە مووچە فەرميەكە، مینحەيەكى بچووكى بۆ داناون، كە بەداخەوہ ماوہيەكى زۆرە ئەو مینحەيە برپاوە، داوا دەكەن ئەو مینحەيان بۆ بگەرپتەوہ، ئەمە جگە لە مووچەكەيان، وەكو جۆرىك لە ئىمتيازات، خالى دووہ: سەبارەت بەناسنامەى بارى كەسىتى و مەسەلەى نفوس، وەك بينيمان و بيستمان لەرپاردوودا لەيەك، دوو سالى رابردوودا، تاقانەى ئەنفال ھەبوو دوو سالى سجن كرا، لەبەر نفوسىكى كە لەسەر خزمىكى دەرى كر دوو، چونكە كەسى نەمابوو، نەباوك، نە دايك، وەرەسەى ھىچ نەمابوو، بۆيە ناچار پەناى ئەبرد بۆ كەسىك تا كارتى بايع و ئەو شتانە دروست بكات، ئەچوو نفوسى تەزوويرى دەر كرد، لەنەتيجەى ئەم تەزوويرە گىرا تاچەند محاوہلە كرا، ئىعلام تەداخولى كرد، ئىنجا لەرپگاي سەرۆكايەتى ھەريمەوہ ئەم كەسە نەجاتى بوو، بۆيە ئەبىت ئەوہ لەبەرچا و بگىرىت، سەبارەت بە ياساى بارى كەسىتى، شتىكيان بۆ تەدبير بكرىت تا ئەمانە بتوانن نفوس دەر بكەن، جنسيە دەر بكەن، پاسپورت دەر بكەن، تا ئەمانە بيبەش نەبن لەو شتانە، خالىكى تر پشتيگرى

قسەكانى كاك بېستون ئەكەم، لەپاڤر دوودا زۆر قسەمان لەسەر تاقانە كرد، تاقانە چ لە سلیمانی، چ لە گەرمیان، چ لە بادینان و دھۆك و شوپنەكانی تر، بەداخەو لەم شەوانە تاقانە شەھید بوو، ئەو بېرپارە دەرچوووە تاكو ئیستا جیبەجی نەكراو، بۆیە دەست بەجی پێویستە ئەو بېرپارە جیبەجی بكریت، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك خەلەف ئەحمەد، فەرموو.

بەرپز خلف احمد شاتوانی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەكانی من كاك بېستون فائق كردی، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دكتور شیركو حەمە امین، فەرموو.

بەرپز د. شیركو حەمە امین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لەقسەكانی كاك بېستون ئەكەم، لەپاستیدا ئەوێ كاك فەرهادیش وتی نازانم، ئەگەر بكریت ئەوێ كە دەلێت لایەنە پەيوەندیدارەكان، مەسەلەن وەزارەتی شەھیدان ناچار بكریت كە ئەو بكات، ئەوێ وارسیش حەز ئەكەم ئەوێش روون بكەمەو، ئەوێ كە تا چەند نەو ئەگریتەو، خالی ئەخیرم، تیبینیەکی زمانەوانیە، دووجار وشە تاییەت هاتوو، هەم لەگەڵ ناسنامەكە، هەم لەگەڵ میدالیاكە، بەتاییەتی ئەوێ میدالیاكە پێم وایە زیادەییە، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك قادر ئۆتمان، فەرموو.

بەرپز قادر ئۆتمان رسول:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشێك لە قسەكانم کران، بەس لەسەر بپرگەي دووهم كە تاقانە لەدوای كۆچی دوایی كردنی بەشەھیدی جینۆساید لەقەلەم دەدریت، ئەمە جیاوازه لەو پیناسەییە كە لەياساكەدا هاتوو، لەوانەییە تەناقوز دروست نەكات، چونكە ئەو كاتە ئەتوانین ئیمە بلیین ئیستیسنايە، یاخود ئەم یاسایە بەپێی كاتی دەرچوونی تازەتر دەبیت لە یاسای ژمارە (۹) بۆیە كار بەو دەكریت، بەلام ئەگەر بكریت بۆ ئەوێ پێچەوانەي ناوەرۆکی ئەو پیناسەییە نەبیت كە بۆ شەھیدی جینۆساید كراو، ئەگەر هیچ چارەسەریك هەبیت دوای دیراسەكردن، بەشپۆهییەکی تر دابڕێژریتەو بەشتر، بۆ ئەوێ پێچەوانەي ئەو دەقە نەبیت، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك انور قادر، فەرموو.

بەرپز انور قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تاقانەي جینۆساید سەرجمە ماف و ئیمتیازاتی كور و كچی شەھیدی پێ دەدریت، ئەمە زۆر لەجیگای خۆیەتی كە لەماددەي یەكەم ئەمە پراوئەو، كە تاقانە كیبە؟، بەلام من وا تیدەگەم كە

ماددهی دوو، برپگه‌ی دوو ئەمه مه‌فهومه که ئەو مافه‌هه‌یه، که‌واته شتی تازه هه‌یه له برپگه‌ی دووه‌مدا، خۆی شه‌هید لای من که‌سێکه که به‌هۆی کیمیا‌باران و جینۆساید و ئەنفاله‌وه شه‌هید بوو‌بیت، یان له‌سه‌نگه‌ری به‌رگریدا دژی به‌دوژمنانی کوردستان له‌پینا و گه‌ل و نیشتمان شه‌هید بوو‌بیت، یان هه‌ر حاله‌تێکی تر که به‌دهستی داگیرکه‌رو دوژمنانی کوردستان شه‌هید بوو‌بیت، سوپاس.

به‌رپز د. یوسف محمد صادق / سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس، خاتوو ته‌لار له‌تيف، فه‌رموو.

به‌رپز ته‌لار لطيف:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من پشتگیری قسه‌کانی کاک بیستوون و کاک سه‌عید مه‌صیفی ئەکه‌م، له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەو یاسایانه‌ی که ده‌رده‌چیت له‌ په‌رله‌مانی کوردستان، پیویسته به‌شیوازیك بن که مافه‌کان پارێزراو بن، له‌هه‌مان کاتدا دوا‌ی جێبه‌جێ کردنی خۆیندنه‌وه‌ی جیاوازی بۆ نه‌کریت، وه مه‌تاتی نه‌بیت، بۆیه گرنکه ئەو خالانه ته‌سبیت بییت له‌یاساکه‌دا له ئیستادا، پشتگیری ته‌واوی قسه‌که‌ی کاک فه‌ره‌ادیش ده‌که‌م، له‌کردنه‌وه‌ی ئەو سه‌نته‌ره، چونکه گرنکه بۆ لایه‌نی ده‌روونی، هه‌روه‌ها ته‌ندروستی و لایه‌نه‌کانی تریش، به‌تایبه‌تی وه‌کو ئاماژه‌ی پیکرا که ژماره‌یه‌کی که‌من بۆیه کردنه‌وه‌ی ئەو سه‌نته‌ره زۆر زۆر گرنکه، سوپاس.

به‌رپز د. یوسف محمد صادق / سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

زۆر سوپاس، رای لیژنه په‌یوه‌ندی‌داره‌کان چیه له‌سه‌ر قسه‌ی ئەندامانی به‌رپز؟، فه‌رموو دکتۆره به‌هار.

به‌رپز د. به‌هار محمود فتاح:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که ئەگه‌ر مووچه خۆر بییت، له‌هه‌ر داموده‌زگایه‌ک مووچه‌ی تاقانه‌که‌ی نه‌بیته رپگر، ئەوه ئەگه‌ر هه‌ردووکیان مووچه بن ئیمه ناتوانین به‌یاسایی بکه‌ین لێره‌دا، سه‌باره‌ت به‌وه‌ره‌سه‌کان که دیاری بکریت، به‌رپزان وارس له‌ یاسای ئەحوالی شه‌خصی دیاری کراوه، ده‌ره‌جه‌ی قه‌رابه‌هه‌یه، هه‌رکاتیک ده‌ره‌جه‌ی قه‌رابه‌هه‌بوو چه‌جی ده‌ره‌جه‌ی قه‌رابه‌ی دوا‌ی خۆی ئەکات، بۆ نموونه ده‌ره‌جه‌ی قه‌رابه‌ی یه‌که‌هه‌یه دوو هه‌یه سێ هه‌یه، ژن، منال، دایک، باوک ئەمانه ده‌ره‌جه‌یان یه‌که‌هه‌رکاتیک ئەم ده‌ره‌جه له‌ حیات هه‌بوون، چه‌جی دوو ئەکه‌ن، که بریتیه له‌ خوشک و برا، هه‌رکاتیک دوو هه‌بوو چه‌جی سێ یه‌کات، که بریتیه له‌مام و خال و پور، بۆیه که ئیمه ئەلێین وارس قانون خۆی دیاری کردوو، که یه‌که‌هه‌بوو هه‌جی ئەوانی تر ئەکات، واته‌ ناهیلپیت ئەوانی تر به‌ریان بکه‌ویت، بۆیه پیویست ناکات ئیمه لێره‌دا وردی بکه‌ینه‌وه، یاسا دیاری کردوو، سه‌باره‌ت به‌مادده‌ی دووه‌م برپگه‌ی دووه‌می که هه‌مان مه‌فهومه، بیورن نه‌خپه‌ر هه‌مان مه‌فهوم نییه؟، چونکه خۆی داواکاری تاقانه‌کان بۆ برپگه‌ی دووه‌م بوو به‌تایبه‌تی، تۆ ئەلپیت له‌یه‌که‌مدا تاقانه‌ی جینۆساید ماوه تۆ ئیمتیا‌زاتی کو‌ر وکچی شه‌هیدی جینۆسایدی ده‌ده‌یت، له‌دوو‌مه‌دا مردوو، خۆی که ئەمریت بۆ وارسه‌کانی حساب ده‌کریت که ئەمه شه‌هیدی جینۆساید، بۆیه دوو شتی جیاوازن، وه‌کو یه‌که‌نین، سه‌باره‌ت به‌و پێشنیاره‌ی

که تاقانه کان له بهرەکانی پېشه وهی جهنگ به شدارى پى نه کړیت، ئیمه پیمان وایه که بریارىک ههیه سه بارهت به وه پرۆژه یاسایه کی تریش پېشکهش کراوه ته وه سه بارهت به وه، به لام پیمان خو شه ئه وه بخړیته دهنگدانه وه بۆ ئه وهی بخړیته دهنگدانه وه ئایا ئه و برگه یه زیاد بکړیت یا نا؟ ئه گهر دهنگی هیئا ئیمه سیاغه مان بۆ ناماده کردوه، سوپاس.

به رپز د. یوسف محمد صادق / سه روکی په رله مان:

باشه، سوپاس، به رپز خاتوو (به هار) فهرموو.

به رپز به هار عبدالرحمن:

به رپز سه روکی په رله مان.

سه بارهت به وهی که تاقانه کان نه به نه بهرەکانی جهنگ ئه وه بریارى سه روکیه تی (هه ریم)، به لام به داخه وه ئه وه حاله ته له هه ندیک حاله تدا جیبه جی نه کراوه، سه بارهت به واریس دکتوره به هار ئاماژه یان پیداوه که ئه وه دیارى کراوه، سه بارهت به مادده ی یه که م و دووهم، مادده ی یه که م : ماف و ئیمتیازه که یه بۆ که سه که ی خو ی، به لام مادده ی دووهم : چاره سه ری نه وه کانیا ن ده کات، یه عنى کیشه ی نه وه کان که کیشه یه کی خو یانه که موچه کانیا ن وه کو ئاماژه یان پیداوه ده رماله یان ناگوازېته وه بۆ ئه وان بویه به شیوازیک دامان رشتووه که وه کو شه هید هه ژمار ده کړیت، بۆ ئه وهی ئه و مووچه ی که هه یه ئه و هاوکاریبه ی که هه یه کیشه ی نه وه کانیا ن چاره سه ر بکړیت و بۆ نه وه کانیا ن بیت، زور سوپاس.

به رپز د. یوسف محمد صادق / سه روکی په رله مان:

خاتوو شکریه فهرموو.

به رپز (شکریه) اسماعیل:

به رپز سه روکی په رله مان.

وا پى ده چیت دکتوره به هار له مه به ستى ئیمه تینه گه یشتبیت که ئیمه ده لپین مه به ست له واریسه کان، ئیمه ده زانین قه رابه چه ند پله یه کی هه یه ده ره جه (یه ک، دوو، سى) به لام ئیمه ده لپین بۆ نموونه ده ره جه (یه ک) نه ما ده ره جه (دوو) نه ما ئایا ده ره جه (سى) ده کړیت موچه ی وه رگړیت پاش ئه وهی که ده ره جه (یه ک) و (دوو) نییه؟ ئیمه مه به ستمان ئه وه یه که ئایا ده ره جه که ی یه ک و دوو کامه ده گړیته وه، یه عنى ئیمه ده زانین شیوازه که به و شیوه یه هیودارین روونکردنه وهی زیاتر به دین و بابه ته که لیمان وه رگړیت.

به رپز د. یوسف محمد صادق / سه روکی په رله مان:

باشه، سوپاس، دکتوره (به هار) وه لامت هه یه؟ فهرموو.

به رپز د. به هار محمود:

به رپز سه روکی په رله مان.

سه بارهت به وهی که ئیمه دیارى بکه ین که کى و کى وه ری بگړیت ئه مه مه سه له یه کی تره که تاییه تی بکه ین ئه توانین بلپین به س پله یه که کان بو واریسه پله یه که کانى ئه و کاته به س ژن و مندال و دایک و باوک ئه گړیته وه، به لام سه بارهت به وهی که ئیمه واریسه کان ده ست نیشان بکه ین ئه وه گوتم ده ره جاتی هه یه له قانونی ناوخوی دیارى کراو، ئیمه وازی لى بینین هه ر کاتیک که ده ره جه یه کی نه ما با ده ره جه دوو وه رده گرین ئه وه نییه ته که یه ده ورى ئه بینیت ئیمه

ئىبھتەمان ئەۋەپپە كە ئايا دەرهجە (يەك) نەما دەرهجە (دووش) ۋەرى بگىرىن؟ يان ھىچ ھەصرى بگەين لە دەرهجە (يەك) دا ئەۋا ئەتوانىن بلىين وارىسە پلە يەكەكان.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۋكى بەرلەمان:

بەرپىز كاك گوران فەرموو.

بەرپىز (گوران) ئازاد:

بەرپىز سەرۋكى بەرلەمان.

راي ئەندامان ئەۋانەي كە گوتى زەرورە و روونكردنەۋەي لە سەر ھەيە پىۋىستە بزانيان ۋەردەگرىت يان نا ئەۋە راي كاك (بىستون) زور دەقىقە و كە بەشيك لە ئەندامان پشتىوانيان لىكرد كە تاقانەكان بەشدارى پىشەۋەي جەنگ نەكەن، بەلام ئەۋ رايە دەبىت بخرىتە دەنگەۋە كە ئايا زياد دەكرىت يان نا؟ بەلام پرسىارى ئەساسى ئەۋەپپە كە لە رووى قانونى برپارى سەرۋكايەتى ھەرىمى كوردستان ھەيە و برپارىكى مولزەمە، ئەگەر ئەم برپارە جىبە جى نەبىت قانونىش جىبە جى نەبىت، ئەگەر ئەم برپارە بەرلەمانتار نەيتوانى موحاسەبەي حكومت و لايەنە پەيۋەندىدار بكات بە لاي كەمەۋە دەلىين بۆجى جىبە جى ناكەن؟ بە ھەمان شىۋەش ياساكەش ھەمان مەرتەبەي ھەيە و ئەمە شتىكى تايبەتە، بەلام ئىمە ۋەك لىژنە پەيۋەندىدارەكان بو تەئكىد، يەنى بىخەينە دەنگەۋە مانىعمان ئىبە ئەگەر زياد بكرىت، بەلام قسەش لە سەر ئەۋە ھەيە كە برپارىك ھەيە و پىشنىارىكى دىكەي كرا لاي كاك (فەرھاد) و برادەرانىش پشتىوانيان لى كردوون بۆ چارەسەر كردنى بارى دەروونى ديارە ئىمە دوايى راويژ لە گەل لىژنە پەيۋەندىدارەكان گەيشتنە ئەۋ ئەجامەي كە ئەۋانە بە ھۆي تەنيا بوونيان لە ۋانەيە زەختىكى نەفسيان لە سەر بىت ئەم نەسەمان نووسىۋە، ئەگەر ئەۋ ھەدەفە بىلكى و لە سىاغە گۆنجاۋ بوو دەكرى دواتر پى ۋەربگرى و پلەي چاودىرى كردنى بارى دەروونى تاقانەكان و چارەسەر كردنيان لە رىگەيەكى كردنەۋەي سەنتەرى تايبەت، سوپاس.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۋكى بەرلەمان:

زور سوپاس، بەرپىز دكتور عزت صابر فەرموو.

بەرپىز د. عزت صابر:

بەرپىز سەرۋكى بەرلەمان.

سەبارەت بە موناھەشەي وارىس تۆي ئەۋت تاقانە، تاقانە، يەنى (دايك) و (باوك) ئەمان كە (دايك) و (باوك) ئەمان بى وارىسى پى يە و ھاوسەرەكەيەتى و مندالەكانىيەتى كە بە دەنگدانى بەرلەمانتاران لە سەر ئەۋە بى دوايى مندال و ھاوسەرەكەي بدرى بە مام و خال و كەس و كارەكەي يان نا؟ ئەتوانىن بەۋە چارەسەرى كەين و بلىين بە وارىسى دەرهجە يەك.

بەرپىز د. يوسىف محمد صادق / سەرۋكى بەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەرپىز كاك (محمود حاجى عمر) فەرموو.

بەرپىز محمود حاجى عمر:

بەرپىز سەرۋكى بەرلەمان.

تا ۋەكو ئىستا (كور) و (كچ) ئەنفال ھەيە بە ناۋى (باوك) و (دايك) خۆي ئىبە لە نفوس، بۆيە ئەمە پرسىكى گرنگە و زورىش خەتەرە، بۆيە دەبى ئەۋە بگەين، مندال و كەس و كارى ئەنفال

ههيه به ناوى كه سيكى تر به ناوى دايك و باوكيكي تره ئەمه خاليك، خاليكي تر له تهديد كردنى واريسه و حهقى ئيمه دهقيق بين ئايا نهوهى خووى بليين (كور) و (كچ)ى خووى، نهك سبهينى (مام) و (خال) و كه سيكى تر بيت، بويه كيشه دروست دهبيت، بويه پيوسته دهبي واريس تهديد بكرىت، زور سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى په رله مان:

باشه، سوپاس، بهريز سالار محمود فەرموو.

بهريز سالار محمود:

بهريز سهروكى په رله مان.

سه بارهت به به شدارى كردنى تاقانه كان له شه پره كاندا له راستيدا راسته بريارى سهروكى ههريمى كوردستان ههيه، به لام بريار و قانون يهك مه رتبه يان نيهه، به لكو سيله مى قانونى وا پيشان ده دات كه قانون به رزتره، به لام له حوكمى جيبه جى كردندا يهك قوو ه تيان ههيه من پيشنيار ئەكه كه ئەو بۆچوونهى كاك (بيستون) و كاك گوران ئاماژه يان پيكرد به مادده يهكى جياواز له قانونه كه ديارى بكرىت، چونكه دوور نيهه له ئاينده تووشى شهري تر بچيته ههريمى كوردستان، شهري ناجورى تر.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى په رله مان:

باشه، سوپاس، بهريز (بيستون) فەرموو.

بهريز بيستون فايق:

بهريز سهروكى په رله مان.

تهنها روونكردنه وهى له سه ر واريسى تاقانه كان خووى، مه به ستى ئەم پرۆژه يه ياسايه بۆ ئەوهى تاقانه نيهه ئەوهى كه هاو لا تيان پيناسه يان كردوو يه ئەوهيه كه كه سييان نيهه برائى نيهه خويشكى نيهه بابى و دايكى نيهه ئەمه كه شوو كردوو و ژنى هيناوه كۆمه ليك مندالى ههيه كه خووى له م ماوانه مه سه له ن كه گيان له ده ست ئەدات و له ژياندا نامينى ئيمه كيشه له گه ل منداله كانيان ههيه منداله كان به پيى ياسا ناتوانن مووچه ي باوكيان وه ربگرن يان دايكيان وه ربگرن كه ئەويش واريسى كه س و كاره كهى خوويه تى، بويه لي ره ئيمه ته نها مه به ستمان منداله كانه تاقانه كه سى ترى نيهه واريسى نيهه ئەصل بۆ مندال و خيزانه كه يه تى، زور سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى په رله مان:

زور سوپاس، بهريز مامۆستا (حسن صالح) فەرموو.

بهريز حسن صالح:

بهريز سهروكى په رله مان.

قسه كانى من كاك (بيستون) كردى، زور سوپاس.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكى په رله مان:

زور سوپاس، بهريز دكتوره (بههار) فەرموو.

بەرپز د. بە ھار محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە واریسەکان پیمان باشە ئیمە وەکو لیژنە پەيوەندیدارەکان واریسەکان وەکو خۆی بمینیتەو، چونکە لە قانونی ماف و ئیمتیازانی شەھیدانیشدا دەست نیشان کراوە کە واریسی شەھید کئی و کئی ئەگریتەو و پیمان باشە ئەم ماددەییە بە ھەر سێ بڕگەکەى خۆی بخریتە دەنگدانەو بۆ زیاد کردنی ئەو بیخەینە ماددەبەکی دەنگ لە سەر ئەو بەدریت ئایا ئەم ماددەییە زیاد بکریت یان زیاد نەکریت کە نەبرینە بەرەکانی جەنگەو؟

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، کەمێک چاوەری ئەکەین تا ئینصات تەواو بیت (۵۳) کەس لە ھۆلی پەرلەمان، ماددەبەکی تر موناقلەشەى ئەکەین، ئەگەر دوایی ئینصات ھەبوو ئەم ماددەبەش دەنگدانى لە سەر ئەکەین و ماددەى سێیەم، فەرموو.

بەرپز د. بە ھار عبدالرحمن:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى سێ: پشت راست کردنەوێ تاقانەى جینۆساید لە ریی لیژنەبەکی پسیۆر لە وەزارەتى کاروبارى شەھید و ئەنفالکراوەکان بە سەرۆکایەتى دادوهریكى پلە (یەك) دەبیت.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

کئی قسە ھەبە لە سەر ئەم ماددەبە؟

بەرپز فخرالدین قادر / سکرتری پەرلەمان:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ئەندام پەرلەمانە بەرپزانە گفتوگو لە سەر ماددەى (سێ) دەکەن، (بێستون فایق، محمود عمر، حاجی کاروان).

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپز کاک (بێستون) فەرموو.

بەرپز بێستون فایق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەى یەکەمدا پیناسەى تاقانەمان کرد و لە قائیمەى وەزارەتى شەھیدان و کاروبارى ئەنفالکراوەکانیش ھەموو کەس و کاریکی ئەنفال یان شەھید یان جینۆسایدی خۆی ژمارەى خیزانى و ژمارەى قوربانیبەکانى نووسراوە، واتە وازیحە لە وئ کئی تاقانەبە کئی تاقانە نیبە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەرپز کاک محمود فەرموو.

بەرپز محمود حاجی عمر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پیم باشە ئەمەى بۆ زیاد بکریت: ئەم پشت راست کردنەو بۆ ئەو بیت کە کەسانیک کە لە بەر ھۆبەکی ترەو تاقانە بۆ بیت ئەم یاسانە نەیانگریتەو، زۆر سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشه، سوپاس، بەرپز كاك (حاجی كاروان) فەرموو.

بەرپز كنعان نجم الدین (حاجی كاروان):

پیم باشه وهزارتی تەندروستی تیدا بیت له ریی لیژنەیهکی پسیۆر له هەر دوو وهزارەتی کاروباری (شەهیدان، تەندروستی)، چونکە ئیستا خەلکیکی زۆر هەیه وا وردە وردە ئەدووزیڤه وه به تاییه تی ئەوانه ی له کاتی کیمیا باران له هەلەبجە بوون له وانەیه تاقانە بئ ئەو کاتە ئەگەر وهزارەتی تەندروستی تیدا نەبیت ئیشکالیات دروست دەبیت، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنە پەیوهەندیارەکان قسەبەکتان هەیه؟ بەرپز دکتۆرە (بەهار) فەرموو.

بەرپز د. بەهار محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

مەبەستی دانانی ئەم ماددەیه تەواو وهك ئەو مەبەستەیه که كاك (محمود) گوتی، یه عنی تەنها بۆ ئەوهیه که ئەوانه ی که به رێگهیهکی تر ئەیانەویت خۆیان به تاقانە بناسین نەتوانی لیژنەیهک هەبئ بۆ کۆنترۆلی ئەو کارە.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرپز كاك (ابوبکر) فەرموو.

بەرپز ابوبکر هەلەدنی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من پیم وایه له م ماددەیه یان به ماددەیهکی تر ئەم یاسایه پیویستی به رینمایي هەیه، یه عنی ئەبئ بلیین لایه نە پەیوهەندیارەکان رینمایي پیویست بۆ جیبه جی کردنی ئەم یاسایه دەرکەن.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

وهك ئەلپین وهزارەت.

بەرپز ابوبکر هەلەدنی:

بەلئ وهزارەت، بۆ نموونه ئەبئ تەعەود بئ ئەو کەسه مەسەلەن له لای کاتب عدل که زانیاری لایان راسته، له بەر ئەوه رینمایي پیویسته بۆ ئەم یاسایه.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشه، سوپاس، ئەوه دەبیت به ماددەیهک که زیاد بکریت، بەرپز دکتۆر (عزت) فەرموو.

بەرپز عزت صابر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت به وتەکانی كاك (ببستون) راسته وهزارەتی (شەهیدان) سەرجه م ئاماریان لایه، به لام ئیمه وهکو کەسیکی ئەندام حەدەسەیهکی تازه دروست بووه، بۆیه گرنگه ئەو ماددە ی که دانراوه به سەرپەرشتی دادوهریکی پله (یهک) دلنیا یی بکریتەوه کئ تاقانەیه، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ماددە ی دوو مونا قەشە ئەکەین، ماددە ی چوار.

بەريز د. بە ھار عبدالرحمن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

چونكە لە دوایى ئەمە ئەحكامە كۆتايیەكانە، بۆ ئەوھى ناچینە ئەوئ لە بەر ئەوھى دەنگدان ئىنصات نىیە، پیمان باشە ئەمە بخریتە دەنگدانەوھە كە ئەوھە زیاد بكریت یان نا؟ چونكە شوینەكەى ئیرەبە، ئەگەر زیاد بكریت.

بەريز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەوھەش دوایى ئەخەینە دەنگەوھە، ئەخەینە ئیرە ئەوھە كە دوایى ئیزافە بكریت، باش نىیە ئیستا بچینە ماددەى چوار.

بەريز د. بە ھار محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى چوار: پئویستە لە سەر لایەنە پەيوەندیدارەكان حوكمەكانى ئەم یاسایە جیبەجى بکەن.

بەريز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

كەس قسەى ھەبە لە سەر ئەم ماددەبە؟ فەرموو بەريز (كاك سالار).

بەريز سالار محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە حوكمى ئەوھى پرسى تاقانەكان لە یاسای ماف و ئىمتيازاتى شەھیداندا موعالەجە نەكراوھە و لە یاسای وەزارەتى شەھیدان و كاروبارى ئەنفالكراوھەكان خۆشى موعالەجە نەكراوھە ئەم بابەتە ئەبى رینمايى بۆ دەربچیت، بۆبە پيش ئەم ماددەبە ئەوھى كاك (محمود حاجى عمر) فەرمووى كە ئەم یاسایە پئویستى بە رینمايى دەركردنە بەلئ پيش ئەم ماددەبە ئەوھە عەرز بکەین لە رینگەى لیژنەى قانونیەوھە ئەو ماددەبە سیاغەى بکەین كە رینمايى بۆ یاسایەكە بۆ ئاسانکردنى جیبەجى كردنى دەربكرئ.

بەريز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس، پیم وا بیت ئەكریتە دوایى ئەمەوھە ئەكرئ جیبەجى بكرئ و ئەشكرئ دەمج بكرئ، باشە، ئەكرئ وەزارەتى شەھیدان جیبەجى بکەن و وەزارەتى شەھیدانیش رینمايى بۆ دەربكات، باشە، كەسى تر قسە نىبە لە سەر ئەم ماددەبە؟ بچینە سەر ماددەى پینج.

بەريز د. بە ھار محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى پینج: كار بە ھیچ یاسا یان بریارىك ناكريت یان كۆ بیت لە گەل حوكمەكانى ئەم یاسایە.

بەريز د. یوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

كئ قسە ھەبە لە سەر ئەم ماددەبە؟ كەس نىبە قسە لە سەر ئەم ماددەبە، كەواتە دوایى ئەبەخەینە دەنگەوھە، ماددەى شەش.

بەرپز د. بە ھار محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى شەش: ئەم ياسايە لە رۆژى بۆلاوکردنەوہى لە رۆژنامەى فەرمى ئەلوهقايەى كوردستان جىبەجى دەكرىت.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسە ھەبە لە سەر ئەم ماددەبە؟ كەس نىبە، كەواتە دوایى ئەىخەىنە دەنگەوہ، ھۆبەكانى دەرچوواندن.

بەرپز د. بە ھار محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھۆبەكانى دەرچوواندن ئەم ياسايە كە بە مەبەستى رىز لىنانى زىاتر و دابىن كردنى ژيانىكى شايستە بۆ تاقانەكانى جىنۆسايد ئەم ياسايە دەرچووئىنرا.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسە ھەبە لە سەر ھۆبەكانى دەرچوواندن؟ بەس كاك (صالح فەقى) بە فەرموو.

بەرپز صالح فەقى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوہى كە تايبەت بوو بە ماف و ئىمتىيازات كە ئىمە قسەمان لە سەر كرد وئرا جىگر نەكرا تەنھا ئەوہى كە لە ياساى ژمارەى نۆى سالى (۲۰۰۷) داىە خۆشيان ئەوانە ئەگرىتەوہ ھىچ حالتىكى تايبەتمان نەداوہ بە مانا لەم ياسايەدا، كەواتە پىوېستە ھۆبەكانى دەرچوواندن ئەم ياسايە تەنھا رىز لىنان و لايەنى مەعنەوى بىت، بۆبە ھىچ شتىكىمان بۆ دابىن كردنى ژيانىكى شايستەمان بۆيان نەكردوون، زۆر سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس، لىژنە پەيوەندىدارەكان؟ خاتوو (شوكرىە) ببورە، فەرموو.

بەرپز شوكرىە اسماعىل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىم باشە ئەمەى بۆ زىاد بكرىت لە ھۆبەكانى دەرچوواندن و قەرەبوو كردنەوہى لە رووى ماددى و مەعنەوى، سوپاس.

بەرپز د. يوسف محمد صادق / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە، سوپاس. بەلى دكتورە (بەھار) فەرموو.

بەرپز د. بە ھار محمود فتاح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دابىنكردنى ژيانىكى شايستە دەبى بىمىنى لە ھۆكارەكانى دەرچوواندن، چونكە ماددەى و مەعنەوبىبە، چونكە جاران مەشمول نەبوون بەو مەعاشە، جگە لەوہ كە لە كاتى فەقەرەى دووہم بە تايبەتى كاتى كە كۆچى دوایى دەكات ئەم ياسايە واى لى دەكات كە بە شەھىدى جىنۆسايد ئەژمار بكرىت، بۆ وارىسەكانى مەعاش ھەبى، بۆبە لايەنى ماددى و مەعنەوى تىايە، كە دەلپىن دابىن كردنى ژيانىكى شايستە، ماددى و مەعنەوبىشە.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

که ميک چاوه پري ده که ين تا نيساب ته واو ده بي، ئيسنا نيساب ته واوه، له مادده ي دووه وه بيخويننه وه، مادده که بخويننه وه، دوايي نه و ماددانه شي که پيويست ده کات زياد بکړين، نه وانه ش ده خوينينه وه، ده يخه ينه ده نگه وه، مادده ي (۲) بخويننه وه، با بيخه ينه ده نگه وه.

بهريز د. بهار محمود فتاح:

بهريز سهروكي په رله مان.

برگه يه که هه يه ده مانه وي له سهر مادده ي (۲) زياد ي بکه ين، بويه ئيسنا نه و برگه يه ده خوينينه وه، نه گهر ده نگي هينا ده بيته برگه ي چوارم له مادده ي (۲):
چاوډيري کردني باري دهرووني تاقانه کان و چاره سهر کردنيان له ريگه ي کردنه وه ي سه نته ري تايه ت.

نه وه به برگه ي چوارم زياد بکړي بو مادده ي (۲)، بخريته ده نگدان.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

باشه، کي له گه ليه تي؟ (۵۴) که س له گه ليه تي، کي دزيه تي؟ که س نيه دزي بي، که واته په سند کرا، کوي مادده که بخويننه وه.

بهريز د. بهار محمود فتاح:

بهريز سهروكي په رله مان.

مادده ي (۲) به م شپوه يه ده خويندريته وه:

يه که م: تاقانه ي جينو سايد سه رجه م ماف و ئيمتيازاته کاني کچ و کوري شه هيد ي جينو سايد ي ده بيت، که له ياساي ژماره (۹) ي سالي ۲۰۰۷ ي هه موار کراو ده قنوو س کراوه.
دووه م: له کاتي کوچي دوايي تاقانه دا، به شه هيد ي جينو سايد نه ژمار ده کري ت و سه رجه م ماف و ئيمتيازاتي شه هيد ي جينو سايد که له ياساي ئاماژه بو کراوي خالي (يه که م) ي نه م مادده يه هاتووه، بو واري سه کاني ده سته به ر ده کري ت.
سيه م: وه کو ريزلينان، ناسنامه يه کي تايه تي بو دروست ده کري ت و مه داليه يه کي تايه تي پي ده به خشري ت.

چوارم: چاوډيري کردني باري دهرووني تاقانه کان و چاره سهر کردنيان له ريگه ي کردنه وه ي سه نته ري تايه ت.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

باشه، کي له گه ل مادده که يه به و شپوه ي که خويندرايه وه؟ (۵۴) که س له گه ليه تي، کي دزيه تي؟ که س نيه دزي بي، که واته په سند کرا.

بهريز د. بهار محمود فتاح:

بهريز سهروكي په رله مان.

نه و پيشنياره ي که کرا ده بي بيته مادده ي (۳) به و شپوه يه يه:

مادده ي (۳):

نه و تاقاناه ي که کارمندی هيزه چه کداره کانن له کاتي شه ردا ناييت بنيردرينه پيشه وه ي به ره کاني شه ر.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

کئی له گه‌ل ئه‌و مادده‌یه‌یه به مادده‌ی (۳) زیاد بکری؟ تازه خرایه ده‌نگه‌وه کاک ابوبکر، باشه، دوا‌یی ده‌یکه‌ین به هیزه چه‌کداره‌کان، باش، (۵۲) که‌س له‌گه‌لیه‌تی، کئی دژیه‌تی؟ که‌س نییه‌ دژی بی، که‌واته په‌سند کرا، مادده‌ی (۴)، مامۆستا رابون، نو‌قته‌ی نی‌زامیت هه‌یه؟ فه‌رموو.

بەرپز رابون توفیق معروف:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

کاک سوهراب له ژووره‌وه نه‌بوو، چه‌ز ده‌که‌م ته‌ئکید بکه‌مه‌وه ئه‌و مادده‌ی که ئیستا ده‌نگمان بۆ دا نیسابی قانونی هه‌بوو یان نه‌بوو؟

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

نیسابی قانونی هه‌بوو، بی کاک سوهرابیش نیسابی قانونی هه‌بوو، باشه سوپاس.

بەرپز رابون توفیق معروف:

ده‌ستخۆش.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشه، سوپاس.

بەرپز د. به‌هار محمود فتاح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئه‌و ده‌نگدانه‌ی که کرا بۆ قبول‌کردنی مادده‌که بوو، جاریکی تر صیاغه‌که ده‌خوینمه‌وه.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشه، که‌واته ئه‌وه قبول کرا، ئیستا ده‌خړیته ده‌نگدان.

مادده‌ی (۳): ئه‌و تاقانانه‌ی که کارمه‌ندی هیزه چه‌کداره‌کانن له کاتی شه‌ردا ناییت بنی‌ردرینه به‌ره‌کانی شه‌ر.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

کئی له‌گه‌ل مادده‌که‌یه به‌و شیوه‌ی که خویندرا‌یه‌وه؟ (۵۳) که‌س له‌گه‌لیه‌تی، کئی دژیه‌تی؟ که‌س نییه‌ دژی بی، که‌واته په‌سند کرا.

بەرپز د. به‌هار محمود فتاح:

مادده‌ی (۴): پشت‌پراست‌کردنه‌وه‌ی تاقانانه‌ی جینۆساد له‌رپی لیژنه‌یه‌کی پسپۆر له‌ وه‌زاره‌ته کاروباری شه‌هید و ئه‌نفالکرلوه‌کان به‌ سەرۆکایه‌تی دادوه‌ریکی پله‌یه‌که‌ ده‌بی‌ت.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپز کاک حاجی کاروان، قسه‌یه‌کت هه‌یه؟ فه‌رموو.

بەرپز کنعان نجم‌الدین أحمد (حاجی کاروان):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پیشنیاری ته‌ندروستیمان کرد، چونکه زۆر که‌س پیویستی به‌ فه‌حسی (DNA) ی هه‌یه، خۆ وه‌زاره‌تی پیشمه‌رگه‌ نایکات.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

به‌لئ، به‌رپز د. به‌هار محمود، فه‌رموو.

بەرپز د.بەھار محمود فتاح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ھەي باری دەروونیمان ئیزافە کرد، سەبارەت بە تیچوونی نەخۆشی لە ئیمتیاژاتەکانی شەھید دا ھاتوووە کە ئیمە لە برگەي یەكەمی ماددەي (۲) وتوویمانە ھەموو ئیمتیاژاتەکان دەگریتەو.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، كاك سالار محمود، فەرموو.

بەرپز سالار محمود مراد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

داخيل كردنى وەزارەتى تەندروستى بۆ ئەو ھەيە لە پڕیگەي (DNA) یەو ھەي پيشان بدری ئەو تاقانەيە لە چ خیزانیکە؟ پشکینە کە لە پڕیگەي وەزارەتى تەندروستى دەکری، ئەو تیمەش سەر بە وەزارەتى تەندروستی، بۆیە ئەو ھەندەي وەزارەتى تەندروستى گرنگترە، بە قەت ئەو ھەزارەتى شەھیدان گرنگتر نییە، کە پئویستە لە ناو ئەو ماددەيە دا ھەبێ.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، بەرپز كاك أبوبكر ھەلەدنی، فەرموو.

بەرپز أبوبكر عمر عبدالله (أبوبكر ھەلەدنی):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئەو ھەي لەم ئیشکالە دەربچین، بلینین (لیژنەيە کي تایبەتمەند لە وەزارەتە پەيوەندیدارەکان) بە پڕنمایي ناوی ھەموو وەزارەتەکان بئینین بەپای من.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

کە پڕنمایيە کەش دەركرا دوايی دەتوانری ئەو ھەي تیا بئ، پئیشناریکی دروستە، ئەو دوو وەزارەتە، بەرپز كاك فەرھاد سەنگاوی، فەرموو.

بەرپز فرھاد ھەمە صالح (فەرھاد سەنگاوی):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من يەك شتى بچووك دەلیم لەسەر ئەو سەنتەرە، چونکە من ئەو ھەي لە دەرهو ھەي، لیرە ئەگەر ئەو سەنتەرە دروست کرا، دەکری حقوقی تیا بئ، دکتوری نەفسی تیا بئ، پووناکبیر و نووسەري تیا بئ، توێژەري کۆمەلایەتى تیا بئ، ئەو سەنتەرە پەيوەندییە کە بۆ ئەوان لەگەل ھەر وەزارەتیک بئ ئەو سەنتەرە پەيوەندییە کە دروست بکات، ئەو سەنتەرە زۆر فەرھەھەندە، سوپاس.

بەرپز د. یوسف محمد صادق / سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، سوپاس، راتان چیبە؟ لیژنە پەيوەندیارەکان؟ بەرپز د.بەھار محمود، فەرموو.

بەرپز د.بەھار محمود فتاح:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پئیشنارە کەمان وەرگرتوو، بۆ ئەو ھەي بۆ دوايی بە پڕنمایي تەھدید بکری، (پشتر پئستکردنە ھەي تاقانەي جینۆساد لە پری لیژنەيە کي پئسۆر لە وەزارەتە پەيوەندیارەکان بە سەرۆکایەتى دادوهری کي پلە يەك دەبیت).

كى له گه ل مادده كه يه به و شيوهى كه خوئندرايه وه؟ (۵۳) كهس له گه ليه تى، كى دژيه تى؟ كهس نيبه دژى بى، كه واته په سند كرا، ماددهى دواى نهو، ماددهى (۵).

به رپز د. به هار محمود فتاح:

ماددهى (۵) دواى وهرگرتنى پيشنياره كان له لايهن به رپزان ئەندامانى په رله مانه وه به و شيوهيه دامانرشتوتته وه.

ماددهى (۵): پيوسته له سهر وهزاره ته په يوه نديداره كان حوكمه كانى نهو ياسايه جيپه جى بكن و رپنمايى پيوست بو ئاسان جى به جى كردنى دهر بكن.

به رپز د. يوسف محمد صادق / سه روكى په رله مان:

به رپز د. به هار محمود، فهرموو.

به رپز د. به هار محمود فتاح:

به رپز سه روكى په رله مان.

نهو دوو برگه يه مان له يه ك جيا كرده وه، كردمانه دوو مادده،

ماددهى (۵) پيوسته له سهر وهزاره تى شه هيدان و نه نفالكراره كان رپنمايى پيوست بو ئاسان جيپه جى كردنى نهو ياسايه دهر بكات.

به رپز د. يوسف محمد صادق / سه روكى په رله مان:

كى له گه ل مادده كه يه به و شيوهى كه خوئندرايه وه؟ (۵۴) كهس له گه ليه تى، كى دژيه تى؟ كهس نيبه دژى بى، كه واته په سند كرا، به رپز كاك عمر عينايه ت، نوقته ي نيزاميت هه يه؟ فهرموو.

به رپز عمر عينايه ت حه مه:

به رپز سه روكى په رله مان.

نهو ماددهيه ئيزافه كرا، پيوست بوو ره زامه ندى ئەندامان وه رپگيرى بو ئيزافه كردن، دواتر بخرپته ده ننگدان.

به رپز د. يوسف محمد صادق / سه روكى په رله مان:

دروسته، ئيستا ره زامه ندى بوون كه ئيزافه بكرى؟

به رپز عمر عينايه ت حه مه:

نازانم ده ننگه كه بو كاميانه؟

به رپز د. يوسف محمد صادق / سه روكى په رله مان:

خوئندراشه وه، هز ده كه ي ده ي خوئنينه وه جارپكى تر ده ننگى له سهر دده يين، فهرموو بيخوئنه ره وه، با هيچ ئيشكالپكى ياسايى له سهر نهو ماددهيه دروست نه بى.

به رپز د. به هار محمود فتاح:

ماددهى (۵): پيوسته له سهر وهزاره تى شه هيدان و نه نفالكراره كان رپنمايى پيوست بو ئاسان جيپه جى كردنى نهو ياسايه دهر بكات.

به رپز د. يوسف محمد صادق / سه روكى په رله مان:

كى له گه ل مادده كه يه به و شيوهى كه خوئندرايه وه؟ (۵۳) كهس له گه ليه تى، كى دژيه تى؟ كهس نيبه دژى بى، كه واته په سند كرا، ماددهى (۶).

به رپز د. به هار محمود فتاح:

ماددهى (٦): پيويسته له سەر لايه نه په يوه نديداره كان حوكمه كانى ئەم ياسايه جى به جى بكن.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

كى له گه ليه تى؟ (٥٣) كهس له گه ليه تى، كى دزيه تى؟ كهس نيه دزي بى، كه واته په سند كرا، ماددهى (٧).

بهريز د. بهار محمود فتاح:

ماددهى (٧): كار به هيچ ياسا يان برياريك ناكريت ناكوك بيت له گه ل حوكمه كانى ئەم ياسايه.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

كى له گه ليه تى؟ (٥٤) كهس له گه ليه تى، كى دزيه تى؟ كهس نيه دزي بى، كه واته په سند كرا، ماددهى (٨).

بهريز د. بهار محمود فتاح:

ماددهى (٨): ئەم ياسايه له رۆزى بلاو كردنه وهى له رۆژنامهى فهرمى (وهقائيعى كوردستان) جيبه جى ده كريت.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

كى له گه ليه تى؟ (٥٤) كهس له گه ليه تى، كى دزيه تى؟ كهس نيه دزي بى، كه واته په سند كرا، هۆيه كانى ده رچوواندن.

بهريز د. بهار محمود فتاح:

پيشنياريك هاتوو بو هۆيه كانى ده رچوواندن، ئيمه وهك ليژنه پيمان مه عقوله، ئەوه ده خهينه دهنگدانه وه:

هۆيه كانى ده رچوواندن ئەم ياسايه

تاقانه كانى كوردستان به شيكى گرنگ له ناسنامهى قوربانى دانى گهلى كوردستان و به مه به ستى ريزلينيانى زياتر و دابين كردنى ژيانى شايسته بويان، ئەم ياسايه ده رچووينا.

بهريز د. يوسف محمد صادق / سهروكي په رله مان:

كى له گه ليه تى به و شيوهى كه خوينا رايه وه؟ (٥٤) كهس له گه ليه تى، كى دزيه تى؟ كهس نيه دزي بى، كه واته په سند كرا، ئيستا كو ياسا كه ده خهينه دهنگه وه، كى له گه ليه تى؟ (٥٥) كهس له گه ليه تى، كى دزيه تى؟ كهس نيه دزي بى، كه واته په سند كرا، پيرو زبايى له خه لكى كوردستان ده كهين به بونهى ده رچوونى ئەم ياسايه، به تايبه تى تاقانه كانى جينو سايد، پيرو زبايان لى ده كهين به بونهى ده رچوونى ئەم ياسايه، به ريزان دانيشتنى ئەمرۆمان كو تايى پى هات، ئەم دانيشتنه هه ل ده گرين، زور سوپاس.

د. يوسف محمد صادق
سهروكي په رله مانى
كوردستان - عيراق

جعفر ابراهيم ئيمينكى
جيگرى سهروكي په رله مانى
كوردستان - عيراق

فخرالدين قادر
سكرتيرى په رله مانى
كوردستان - عيراق

پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۆتوكۆلى دانىشتنى ژمارە ۱۸
چوارشەممە رېكەوتى ۲۰۱۵/۶/۲۹
خولى چوارەمى ھەلبىژاردن